СОВЕТ АРАДУУДАЙ ХАНИ НЭГЭДЭЛ ЭБДЭРШЭГҮЙ БАТА НАЙДАМТАЙ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...намнай 1921 оной ...брин 21-һээ гарана | № 293 (14007) | 1972 оной декабрин 14, четверг | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ БАЯРАЙ ХУРАЛДААН

...жэлэй үндэрһөө харахада, манай гү... гаталһан зам, түйлаһан амжалтань ...шаг. Эрхэ сүлөөтэ Совет Социалис ...ликануудай нэгэдэл — СССР-эй ...лагдаһанай аша туһаар түүхэдэ ...гүй шэнэ гүрэн, дэлхэйн зурганай ...бида баяр жаргалта ба эрхэ сүлөө... ...лай хүсэн түгэлдэр социалис дер... ...боложо мандаа.

...нэй партиин хүтэлбэри доро манай ...гүрэнэй ажалшад дэлхэй дээрэ эгээн ... социализм тогтоогоод, мүнөө ком... ...байгуулжа ябана. Агуу Октябрьһаа ..., гайхамшаг энэ үйлэ хэрэгнай хүн ...энэй ерээдүйн зол жаргалта байда... ...лөө тэмсэлэй туг болонхой.

...Р гүрэнэйнгөө эхин байгуулагдаһан ... хойшо мүнөө хүрэтэр бата нэгэдэл... ...ет арадайнгаа түйлаһан агууехэ ...шуудаар омогорхон, найдамтай ерээ... ...батаар этигэн, урагшаа шууд даб... ...абаһан манай Буряадай ажалшадай ...агшэнэр СССР-эй байгуулагдаһаар ...эй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй об... Буряадай АССР-эй Верховно Сове... ...мтын баярай заседанида хабаада... ...сэгэлдэр ниислэлэйнгээ Ленинэй ор... ...оперо ба баледэй театрай ордон соо ...ба.

...С-эй обкомой гэшүүд, КПСС-эй об... ...гэшүүндэ кандидадууд, областной ...на организациин шалгалтын комис... ...эшүүд, СССР-эй Верховно Соведэй ...ууд, РСФСР-эй Верховно Соведэй ...ууд, Буряадай АССР-эй Верховно ... депутадууд, Буряад орондоо совет ...айгуулха болон бэхижүүлхэ гайхам... ...тэмсэлдэ эдэбхитэй хабаадалса... ...волюциин, граждан дайнай, ажалай ... ветерануud, шэн габьята дай... ...болон ажалай ехэ баатаршалга гар... ...Советскэ Союзай Геройнууд, Социа... ...алай Геройнууд, үнэн сэхэ хэрэгээ... ...эл Буряад ороноо суурхуулһан, үб... ... олон орден, медальнуудые яла... ... ажалай түрүүшүүл, эрдэмтэд, ... ажал ябуулагшад, дорюун алхамта ...етэнэй түлөөлэгшэд баярай заседа... ...лохо театрай ордоной зал соо һуу... ...а эзэлнэ.

...ас. КПСС-эй обкомой бюрогой гэ... ...республикын Верховно Соведэй ...умэй гэшүүд, республикым... ...правительствын гэшүүд болон ... орон доторoo алдар ...дуулжа ябадаг түрүү ажалша... ...өөлэгшэд КПСС-эй обкомой ба рес... ...ын Верховно Соведэй баярай хам... ...еданиин президиумдэ ерэжэ һуу... зал соо байгшад альга ташаһ

...-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** Совет Социалис Рес... ...уудай Союзай байгуулагдаһаар 50 ... ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан ... Буряадай областной комитедэй, ...й Автономито Совет Социалис Рес... ... Верховно Соведэй баярай хам... ...еданиие нээбэ.

...кэ Союзай гимнын һүр жабхалан... ... театрай ордон соо зэдэлжэ, бая... ...ын заседанида хабаадагшад булта ...ээ бодоно.

...й хамтын заседаниин Хүндэлэлэй ...умые Генеральна секретарь нү... ...нид Ильич Брежнев түрүүтэй ... Центральна Комитедэй Политбю... ...втайгаар һунгаха гэһэн дурадха... ...рай хуралда хабаадагшад хүл дээрээ бодон, нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Хамтын баярай заседаниин түрүүлэгшээр һууһан республикын Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ нүхэр **Б. С. Семенов** «СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой тухай» элидхэл хэхыень КПСС-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. У. Модогоевто** үгэ үгэнэ.

Ороной аха дүү, адли тэгшэ эрхэтэй республикануудай бүлэ дотор Буряадай АССР-эй тэмсэлэй ба гайхамшаг илалтануудай алдарта зам гаталһан тухай, бүхы совет арадуудай, түбхын түрүүндэ агууехэ ород арадай саг үргэлжын асари ехэ дэмжэлгэ, туһаламжын ашаар, Коммунис партиин хүтэлбэри доро республикынгаа бүхы ажалшадай, буряад арадай түүхэтэ богонихон болзор соо экономическа, соёл культурынгаа гээгдэл усадхажа, Буряад ороноо мүнөөнэй хүгжэнги индустритай, оньһожоруулагдамал хүдөө ажахытай, түрүү эрдэм наукатай, соёл культуратай хизаар болгоһон тухай нүхэр А. У. Модогоев элидхэл соогоо дэлгэрэнгыгээр тогтоо.

Барабан, горнын һүртэ фонфаранууд зэдэлжэ, залуушуулай дуунай хонгёо аялга зал соо сууряатажа. баярай суглаанда хабаадагшадые амаршалхаяа ерэһэн Улаан-Үдэ хотын пионернүүд халуун альга ташалгаар угтагдаба. Буряадай алдар суута, революционно дайшалхы ба ажалай ехэ габьятанай нэрэнүүдые дурдан, республикынгаа түйлалтануудые нэрлэжэ, пионернүүд амаршалаа.

Энээнэй һүүлээр баярай заседаниие хүтэлэгшэ нүхэр Б. С. Семенов суглаанда хабаадагшадые амаршалагшадта үгэ үгэбэ.

Республикын городуудай хүдэлмэришэдэй зүгһөө Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай слесарь, Социалис Ажалай Герой **В. И. Немочин**, хүдөөгэй ажалшадай зүгһөө Сэлэнгын совхозой һаалишан, Социалис Ажалай Герой **Н. Л. Тадвашкина**, сэрэгэй ба ажалай ветерануудай зүгһөө 1919 онһоо КПСС-эй гэшүүн **В. И. Шатилов**, республикын интеллигенциин зүгһөө Зүүн-Сибириин технологическа институдай ректор, техническэ эрдэмэй кандидат **Д. Ш. Фролов**, студентнэрэй ба республикын залуушуулай зүгһөө Буряадай Д. Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентка **Л. Колова** гэгшэд, мүн Улаан-Үдын гарнизоной түлөөлэгшэд баярай суглаан дээрэ амаршалгын үгэнүүдые хэлээ.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээгдэхэ Буряадай ажалшадай амаршалгын бэшэг уншахыень КПСС-эй Зэдын райкомой нэгэдэхи секретарь **А. Р. Потепаловта** даалгагдана. Тус бэшэг нэрьемэ альга ташалгаар баталагдаа.

Энээгээр СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй баярай хурал хүдэлмэриеэ дүүргэжэ, Советскэ Союзай гимнын һүр жабхаланта аялга зал соо дахинаа зэдэлээ.

Эсэстэнь ехэ концерт болоо.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
Д. ЭРДЫНЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Баярай суглаанай президиум. Суглаанай зал соо.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ

Ленинэй орденто локомотив-вагон заһабарилгын заводой директи, партийна болон профсоюзай комитедүүд коллективэйнгээ СССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулан абаһан социалис уялгын дүүргэлтые хараа.

Нормалиин цехэй (начальнигынь М. Л. Цось, партийна организациинь секретарь В. Г. Попов, профсоюзай организациинь түрүүлэгшэ К. С. Бурлаков) коллектив һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ илажа гараа. Энэ түрүү коллективтэ «СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ цех» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдожо, ойн баярай диплом дурасхаалта бэлэгтэйгээр барюулагдаба. Механическа цехэй (начальнигынь А. А. Гаврилов, партийна организациинь секретарь Д. Д. Зацепа, профсоюзай организациинь түрүүлэгшэ Ф. Т. Шевченко) коллектив завод соогоо хоёрдохи һуури эзэлээ. Энэ цехэй коллективтэ мүн лэ «СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ цех» гэһэн үндэр нэрэ зэргэ олгогдобо. Вагон-хабсаралгын, аппаратна, электро-заһабарилгын цехүүдэй коллективүүд һайнаар хүдэлөө гэжэ онсо тэмдэглэгдэбэ. Эдэ цехүүдэй коллективүүдтэ Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа.

Мастерска хэдэн олон участогай дундаһаа кузнечно цехэй мастер А. С. Малыгинай даадаг участогай хүдэлмэришэд илажа гараба. Эдэнэртэ «СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ участок» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдобо. Инструментальна цехэй мастер Г. И. Ганькогой даадаг участогай хүдэлмэришэд ажалдаа үндэр бүтээсэ түйлажа, энэ хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө.

«СССР-эй 50 жэлэй нэрэмжэтэ бригада» гэһэн нэрэ зэргэ электромашинын цехэй бригадир А. К. Судаков, локомотив-хабсаралгын цехэй бригадир Г. С. Усольцев гэгшэдэй даадаг бригадануудта олгогдоо. Социалис мүрысөөндэ илаһан түрүү хүдэлмэришэд М. Т. Бобылева, Б. С. Батуев, Е. Г. Кормильцева гэгшэдэй нэрэ соло заводой Хүндэлэлэй дэбтэртэ бэшэгдэбэ.

К. ЖАМЬЯНОВ.

ОЙН БАЯРАЙ СУГЛААНУУДҺАА

Мухар-Шэбэр

Һүр жабхаланта хүгжэм зэдэлнэ. Зал соо нэрьемэ альга ташалган замханагүй... ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой, аймагай Соведэй баяр ёһололой хамтын заседани нээгдэбэ.

«СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ой тухай» элидхэл КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Г. М. Конев хээ.

Хамтын заседани дээрэ «Родина» колхозой механизатор, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Ф. Варфоломеева, улаан партизан, ажалай ветеран, «Заганский» колхозой хүндэтэ гэшүүн А. А. Иванов, Волгын эрьеһээ Буряад орондо багшалхаяа ерэһээр 38 жэл болоһон, Мухар-Шэбэрэй дунда һургуулиин багша Е. Т. Веретенников, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Ю. Ш. Парпаев үгэ хэлээ.

Ойн баярай суглаанда хабаадагшад КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ эльгээхэ амаршалгын бэшэг нэрьемэ альга ташалгаар баталан абаа.

Удаань 1972 ондо таряа абаха, гүрэндэ худалдаха талаар республикын колхоз, совхозуудай дунда дэлгэрһэн Бүхэроссин социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан «Искра» колхоздо РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

— КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, Министрнүүдэй Северэй болон облпрофсоведэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамотаар «Заганский» колхозой тракторна 4-дэхи бригадын, «Забайкалец» совхозой Хүгөөтын, «Знамя Ленина» колхозой Дээдэ-Һутайн һү һаалиин фермэнүүдэй, «Родина» колхозой тракторна 4-дэхи бригадын, тус ажахын гахайн фермын коллективүүд шагнагдаа.

Манай корр.

Хурамхаан

Аймагай колхоз, совхозуудай, предприятинуудай түлөөлэгшэд — КПСС-эй райкомой гэшүүд, аймагай Соведэй депутадууд, үйлэдбэриин түрүүшүүл Улаан тугуудаар шэмэглэгдэһэн машинануудта һуунхай, дуу, хүгжэмөө зэдэлүүлһээр ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн һайндэртэ зорюулагдаһан баярай суглаанда ерэһэн байна.

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй хамтын суглаанда хабаадалсажа, КПСС эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. Д. Дагбаевай хэһэн элидхэлые анхаралтайгаар шагнаба.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо, Аргатын совхозой һаалиин фермэдэ, Хурамхаанай совхозой тракторно-таряан ажалай бригадада КПСС-эй обкомой, Верховно Соведэй Президиумэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамотанууд нэрьемэ альга ташалган доро барюулагдаа.

Ойн баярай суглаанай һүүлдэ соёлой ордоной уран һайханай коллективэй бэлдэһэн ехэ программатай, һайндэрэй концерт харуулагдаһан байна.

Хэжэнгэ

Хэжэнгэ тосхоной Соёлой ордон соо энэ үдэр хүн зон олоороо сугларба. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярые тэмдэглэхэеэ КПСС-эй Хэжэнгын райкомой баярай суглаанда, аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй сессидэ эдэнэр ерэжэ, ойн баярые ямар амжалтатайгаар угтажа байһан тухайгаа элидхэбэ. Аймагай ажалшадай социалис мүрысөөн, ажал хэрэгүүд тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Б. Д. Ангархаев элидхэл хээ.

Һүүлээрнь ажахынуудай, предприятинуудай, өөһэдынгөө амжалтанууд, ажал хэрэгүүд тухай «50 лет Октября» совхозой түрүү хонишон Ц. Б. Цыденова, Худанай леспромхозой хүдэлмэришэн М. И. Парсаков, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Т. Тугдумов, Ермаковско экспедициин главна геолог В. И. Гальченко болон бусад хөөрөө.

Баярай суглаанай һүүлээр Хэжэнгын «Ургы» гэһэн арадай хоор концерт харуулаа.

В. ДАШИНИМАЕВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

Баргажан

Аймагай соёлой ордондо ажахынуудан түлөөлэгшэд, КПСС-эй райкомой гэшүүд, аймсоведэй дапутадууд. Социалис Ажалай Геройнууд сугларжа, СССР-эй 50 жэлэй ой тухай КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Л. Б. Раднаевай хэһэн элидхэл шагнаба.

ССР. Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн Баргажанай совхоздо, Уланай колхозой тракторно-таряан ажалай бригадада, Хилганын хонишодой бригадада, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалиин фермэдэ, «Путь Ленина» колхозой загаһашадай бригадада, «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай барилга-хабсаралгын управленидэ, Баргажанай адагай загаһанай комбинадта, Баргажанай типографида КПСС-эй обкомой, Верховно Соведэй Президиумэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, облпрофсоведэй ойн баярай Хүндэлэлэй грамота барюулагдаба.

Мүн ойн баярай жэлдэ гүрэндэ таряа тушааха түсэбөө хэдэ дахин үлүүлэн дүүргэһэн Уланай колхоздо России Федерациин дамжуулгын Улаан туг, 1500 түхэриг мүнгэн шантайгаар барюулагдаа. РСФСР-эй дамжуулгын Улаан туг, ойн баярай Хүндэлэлэй грамотануудые КПСС-эй обкомой эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин болон худалдаа наймаанай таһагые даагша К. П. Альцман барюулһан байна.

Аймагай 18 коллективтэ, үйлэдбэриин 482 түрүүшүүлдэ КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой ойн баярай Хүндэлэлэй грамота үттөө.

А. ШИШМАРЕВ.

ТЕХНИКЭЕЭ ТҮРГЭНӨӨР ШАНАРТАЙГААР ЗАҺАБАРИЛХА

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЬЭНЭЙ АШААР

...ар дандын гүнзэгы са... ...хушаатай, ерэхэ хаба... ...тарилга болотор үшөө ...һара шахуу саг байба... ...һаань, мүнөө таряашад, ...низаторнуудта сүлөө... ...миин һууха туха байха...

...эн түрүүн үбэлэй сагтал ...нна, техникээ түргэ... ...һайн шанартайгаар за... ...рилха, таряанай үрэһэ ...гые сэбэрлэжэ, амбаар... ...лааха, таряалан, саб... ...андаа наг шэбхэ ехээр ...аха, мүн механизатор... ... таряашад өөһэдөө үбэ... ...сагта һуралсажа, агро... ...икын заабаринуудые ...лха, мэргэжэл шадаба... ...дэшэлүүлхэ, түрүү дүн ...элдэ һураха болоно ...

...э бүхы хүдэлмэрие ха... ...ртань хэнэ шадаал һаа, ...э жэлдэ бараг һайн ур... ...абаха үндэһэ һуури та... ...ха байна гэжэ манай ...атын совхозой механи... ...рнууд гүйсэд ойлгоно. ...нимэһээ ажахын бүхы бригаданууд үнгэрэгшэ намартаа таряагаа хуряажа, поли дээрэхи һолоомо һошо суглуулжа дүүргэһээр лэ бүхы трактор, комбайнуудаа, бусад оньһон машинануудаа тооһо шоройһоонь сэбэрлэжэ, түбэй мастерскойдоо асараад, хадагалалгада зохидоор табяа һэн. Тиигээд механизаторнуудай үнэтэ сагаа гээнгүй, бүри октябрь һарын һүүл багаар плуг, сеялкэ, культиватор гэхэ мэтэ жэжэ божо техникзеэ заһабарилжа эхилээ. Һүүлдэнь ноябриин эхеэр тракторнуудаа заһабарилжа захалаабди.

Трактор, машинануудые намар эртүүр заһабарилжа эхилхэдэ алишье талаараа һайн гэжэ һананабди. Ехэнхидээ газаа заһабарилагдадаг плуг, сеялкэ гэхэ мэтэ техникые үшөө урин дулаан байхада заһабарилхада хүдэлмэриин шанар һайн байдаг. тиигээдшье олонхи механизаторнууд үбэлдөө энэ ажалһаа сүлөөржэ, малай гүүртэ, фермэнүүдтэ хүдэлэлсэхэ аргатай болоно.

Заһабарилгаяа эртэ эхилһэнэй ашаар мүнөө таряанай сеялкэ, газар элдүүрилхэ плуг, культиватор, борной хуу бэлэн болгогдоо. Байгша оной дүрбэдэхи кварталда 12 трактор заһабарилха гэжэ түсэблэһэн аад, тэрэнээ үлүүлэн дүүргэжэ, 16 трактор бэлэн болгожо гаргаабди.

Һаяшаг заһабарилга дээрэ хүдэлжэ байһан механизаторнуудай суглаан боложо, тэндэ Түихэнэй аймагай таряашад, механизаторнуудай социалис уялга зүбшэн хэлсэгдээ. Мүн тэндэ суглараргшад 1973 ондо ороохо таряа болон газар таряалангай бусад продуктнуудые ехээр абаха, бэлэдхэхын түлөө Бүхэсоюзна социалис мүрысөө хүдөөгэй ажалшадай дунда дэлгэрүүлхэ тухайда КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Мниистрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолтой гүнзэгыгөөр танилсажа, үнэн зүрхэнһөө һайшаан дэмжээ

Түбхын түрүүндэ хабарайнгаа тарилгада эрхимээр бэлдэжэ, ерэхэ 1973 ондо ороохо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай һайн ургаса абаха үндэһэ һуури табиха гэжэ манай совхозойхид шиидээ. Юуб гэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларил муу байжа, таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай ургаса багашаг абтаа ха юм. Эдэ дутуу абаһан продуктнуудаа ерэхэ жэлдэ заатагүй хүсөөхын тула бүхы хэрэгтэй юумэ хэхэбди гэжэ манай механизаторнууд мэдүүлнэ.

Өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, манай ажахынууд бүхы тракторнуудаа Совет Армиин һайндэр — февралиин 23 болотор заһабарилжа түгэс бэлэн болгохо гэһэн зорилго урдаа табяа. Мүнөө үень найман трактор задалагдаад, бригадно-узловой аргаар заһабарилагдажа байнхай. Һэлгээд табиха запасной деталь. частьнуудай тиимэ элбэг бэшэшье һаань, хуушануудыень гагнажа, тошылдожо, шэнэлжэ байгаад табинабди Юрэдөөл бидэ, инженернүүд, механигууд заһабарилагшадай һаадгүйгөөр хүдэлхынь тула тэдэниие бүхы хэрэгтэй юумээр хангаха гэжэ оролдонобди.

Заһабарилагшадай дундаһаа тракторай элдэб орёо нарин аппаратурануудые заһадаг узелда хүдэлдэт мэргэжэлтэд Василий Михалёв, Ким Аюшин, дизельнэ мотоор хүдэлгэдэг багахан двигатель заһадаг узелай — Николай Житихин, мотоор заһабарилдаг узелай — Павел Минеев, токарь Павел Самсонов, гагнууршан Иннокентий Курбетьев, слесарь Семён Герасимов гэгшэд хэһэн ажалаа эрхим шанартайгаар бүтээхэһээ гадна, үдэрэйнгөө даабари ходо 120—130 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

—Бүхы оронойтаряашад, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөе үргэн далайсатайгаар дэлгэрүүлхэ гэһэн парти, правительствымнай уряа бидэнэй хүсэн дээрэ хүсэ, зориг дээрэмнай зориг нэмээбэ. Тинмэһээ заһабарилгын хүдэлмэрие бүрил эршэмтэйгээр, улам шанартайгаар хэхэ, хүн бүхэн даһан ажалдаа үшөөл шанга харюусалгатайгаар, эрилтэ ехэтэйгээр хандаха байиабди, — гэжэ суглараргшадай үмэнэһөө МТМ-е даагша Г. И. Павленко хэлээ.

Совхозой дирекци, партком техникэ заһабарилгада хүдэлжэ байһан хүнүүдтэ халуун эдеэ бэлдэхэ столово нээгээ, хамтын байра эмхидхээ. Тэндэнь улаан булан бии.

Хүн зонойнгоо мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ агрокружогуудые совхоз соогоо эмхидхэхэһээ гадна, механизаторнуудаа олон болгожо, бүхы техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэхын тула мүнөө 15 хүниие Нарһатын СПТУ-да һургажа байнабди.

А. САЗОНОВ,
Яруунын аймагай Нарһатын совхозой главна инженер.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Т. Ф. НАЗИМОВАЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан. партийна болон совет органуудта олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө ажалшадай депутадуудай Железнодорожно районно Соведэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр **Назимова Тамара Фёдоровнае** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ хото, Советүүдэй байшан. 1972 оной декабрин 12.

МАЛШАДАЙ БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨНДЭ БҮГЭДӨӨРЭН ЖАГСАЯ!

ХҮСЭ ТУРШАЛГЫН ТЭМСЭЛ СОО

РЕПОРТАЖ

Үдэрэй тэнгhээ үнгэрбэшье, хүйтэн үшөөл буураагүй, баруун хойноhоо яhанай хуудаhаар нэбтэ жабарлана. Ойр тойрон хон-жэн. Хүбэн сагаан саhаар хүшагдаhан тала дайда сайран нэмжынэ.

Малай байрада дүтэлэн ерэбэбди. haалишад үнеэдтээ тэжээл оруулжа байба. Хашаа соо тракторай тэргэ дээрэ hолоомо ашажа байhан haалишад ажалаа дүүргэhээр тэжээлэй цех руу яаралтайхан hубарилданад. Зарим нэгэниинь hая тугаллаhан нарай үнеэдтээ үбhэ абаашанад. Эгээл энэ үедэ гүүртын тоо бүридхэгшэ Цыбик-Дари Бимбаева haалишан Роза Омоктуеватай уулзаhаар:

— Зай, үноохи шара алагшни тугаллаа гү? — гэжэ асуухадань:

— Үшөөл үды. Ойртоол хэбэртэй, — гээд саашалба.

Энэ гүүртэдэ зургаан haалишад бүхыдөө 120 үнеэ харууhалдаг юм. Фермые даагша Бадмажаб Бадмаевич Будацыреновэй мэдүүлhэнэй ёhоор, эбтэй эетэй энэ коллектив hү гүрэндэ тушааха 10 hарынгаа түсэб саг болзортонь сүм дүүргэhэн байна. Тиихэдэ hаяын дүнгөөр дурсагдагша фермын haалишад бүхыдөө 1972 центнер hү абаа гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө 1982 килограмм hү haажа, хараалагдаhан жэлэйнгээ даабари 82 процент бэелүүлээ. Энэ коллектив урдахи зорилгоёо бэелүүлхын түлөө яhала оролдоно. Намартаа малаа таряанай үзүүртэ, хэнзэ ногоондо hайса бэлшээгээд, түрүүшын хүйтэнөөр дулаан байрадань оруулжа, ажахынгаа зоотехнигэй зохёожо үгэhэн рационой ёhоор хооллуулжа захалhан юм. Нигэжэ hайнаар харууhалhанайнь ашаар үнеэдынь hүеэ татаагүй байнэ бшуу.

— Мүнөө үнеэдээ үдэртэ хоёр дахин haанабди. hү haалишье намарайхиhаа тиимэ ехээр дээшэлээгүй, нэгэл хэмдээ ябажа байна. Юрэдөө үнеэн бүриhөө сүүдхэдэ 9—10 килограмм hүн абтана, — гэжэ фермын тоо бүридхэгшэ Цыбик-Дари Бимбаева тайлбарилна.

Дурсагдагша гүүртын haалишад үнеэдтээ тус бүридэнь 5 килограмм hолоомо, 20 килограмм бардаа, 1,5 килограмм үбhэ, 1,5 килограмм таряа талханай зүйл эдюулнэ. Тиихэдэ hүнэй килограмм бүридэ 300 грамм ороhо таряан нэмэлтэ тэжээл болгогдон үгтэдэг байна. Тэжээлэйнгээ рациондо ороhон таряа талханайнгаа зүйлые заабол уhанда худхажа, ууралда эhээжэ буйлуулаад, малдаа эдюулдэг заншалтай.

— hолоомоёо хэршэжэ, гурил болгон тээрмэдээд, таряа талханайнгаа зүйлтэй холижо үгэбэлнай яhала зохид бэлэй. Теэд иигэжэ тэжээл бутаруулжа бэлэдхэхэ түхеэрэлгэ хэдэн жэлэй туршада бэдэрhэмнай олдожо үгэхэ юм бэшэ. Аргаа барагдахадаа hолоомоёо силосэй нүхэн соо hурилөөд, аммиагай уhа сүршэжэ шанаржуулаад, үнеэдтээ эдюулхэ шэнэ арга түрүүшынхеэ нэбтэрүүлжэ байнабди, — гээд гүүртые даагша Бадмажаб Бадмаевич Будацыренов ярина.

Энэ фермэдэ ажалдаа эрхим амжалта түйладаг түрүү haалишад яhала олон юм. Жэшээлбэл, тус гүүртэдэ haалишанаар олон жэлэй туршада хүдэлмэрилдэг дүй дүршэлтэй Мария Иванникова, Галина Хайрутдинова, Юлия Алексеева, Розалия Омоктуева болон бусад үнеэн бүриhөө 1.480—2.055 килограмм hү haажа, мүнөө жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ дүтэлөөд байнхай. Гадна дурсагдагша фермын коллектив гансашье hү ехээр haахые оролдодог бэшэ, мүн үнеэн бүриhөө тугал түлжүүлжэ, hайн шанартай hү тушаахые оролдодог заншалтай. Тиимэhээ эндэ hү шүүхэ шүүр, бидон, хүнэгүүдынь хододоо ариг сэбэр байдаг.

Жэлэй эхинhээ хойшо Роза Омоктуева харууhалжа байhан 17 үнеэнhээ 23 тугал абажа, үхэл гарзагүйгөөр тугалшадта тушаагаа юм. Тиихэдэ Мария Иванникова 20 үнеэнhээ 19, Галина Хайрдутдинова 17 үнеэнhээ 16 тугал түлжүүлээд байнхай.

— Үнеэднай гол түлэб декабрь, январь hарануудта тугаллаха. Тиихэдэл hү haалимнай одоошье нэмэхэл аабза. Мүнөө эртүүр тугаллаhан зарим үнеэднай хээлитэй болоо жо, хожоржо байна, — гээд, haалишан Галина Хайрутдинова хөөрэнэ.

...haалишадай үнеэдээ эдеэлүүлhээр байтар үдэшын haалган дүтэлшэлэй. Малшад хүнэг, бидонуудаа хангируулhаар үнеэдээ haажа захалбад.

Үнеэдэй байра соо гэнтэ хон-жэн боложо, гансал шааяhан hүнэй хүнэгэй өөр хангинаса сохихонь соностоно. Уданшьегүй хүнэгөө дүүргэhэн Долгор Тарбаева hүсэ бидондоо шүүжэ эюулжэрхёод, хажуудаа байhан haалишадтаа хандан:

— Мүнөө hүниндөө баhал унтангүй хоногшо аа гүб. Хоёр үнеэмни тугаллахал хэбэртэй болоод байна. Үгайдхадаа нэгэниинь түрүүшынхиеэ тугаллаха гунжан, — гэнэ.

haалишад бидонтой hүеэ тоо бүридхэгшэ Цыбик-Дари Бимбаевада абаашажа тушаагаад, бүхыдөө хэды килограмм hү haahанаа тэрэ дары тоолуулна. hүүлээрнь гүүртынгээ дүнгүүдые гаргажа, урда үдэрэйхитэйгөө зэргэсүүлжэ үзэдэг гуримтай байба. Богонёор хэлэхэдэ, эдэнэрэй хэhэц ажал наринаар хинан шалгагдажа, дутагдалынь тэрэ дороо элирүүлэгдэнэ хэбэртэй.

— Хяагтын аймагай Алтайн совхозой haалишадай, мүн бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай СССР-эй Министрнүүдэй Советэй болон ВЦСПС-ай тогтоолдо харюу
үбэлэй үедэ үнеэн
1.250 килограммhаа
шэ hү haахаар абаhан соц
лис уялгаа сүм дүүргэ
түлөө нилээд оролдогдоно. М
най гүүртэ мүнөө ажалы
тороо дэлгэрhэн мүрысөөн
хам оролсонхой юм. Шэнэ гү
рим, дүримүүдтэйшье таны
санхайбди. Тиимэhээ haали
шад, малшаднай үнеэдэйнгэ
ашаг шэмые заабол дээшэлүү
хэ гэhэн нэгэн hаналтайгаа
ажаллажа байнхай, — гэ
гүүртые дагша Бадмажаб Ба
маевич Будацыренов хэлэнэ.

Нигэжэ гүүртынгээ ажалы hайнаар эмхидхэжэ, эрхим дүнгүүдые түйладаг болоhон тус коллектив байгша ондо бүхыдөө 2.061 центнер hү haаха түсэбөө болзортонь дүүргэхэ байhаниинь дамжаггүй.

Вл. ЖИГЖИТОВ.
манай корр.

Улаан-Үдын аймагай.
«Улаан-Оронго» колхоз.

ТҮСЭБӨӨ ҮЛҮҮЛБЭ

Ранжуровай нэрэмжэтэ колхоз СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй алдарта ойе ажалай амжалтаар угтажа байна. Тус колхозой ажалшад хүдөө ажахын продукци гүрэндэ худалдаха гурбан кварталайнгаа даабарине үлүүлэн дүүргээ.

Тус ажахы гүрэндэ мяха ехээр тушаана. Энэ жэлдэ колхоз 4.645 центнер мяха гүрэндэ худалдажа, түсэбөө нилээд үлүүлэн дүүргээ.

— Арга боломжоёо тооложо, жэлэй дүүрэтэр түсэб, уялгаhаа гадуур үшөө хэдэн центнер мяха гүрэндэ худалдахабди, — гэжэ тус колхозой түрүүлэгшэ, Ленинэй болон Октябриин революциин орденуудай жавалер Александр Николаевич Соковиков хөөрэнэ.

А. СУРМАЧ.

Хяагтын аймаг.

Улаан-Үдын локомотивна депогой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ оронойнгоо союзна республика бүхэндэ зорюулагдаhан долоон хоногуудые үнгэргэжэ байна. Үргэнөөр дэлгэрhэн энэ социалис мүрысөөндэ депогой үнинэй хүдэлмэришэд, туршалгын цехэй слесарь, коммунис ажалай ударник В. Ф. Кравченко, автоматна цехэй слесарь, коммунис ажалай ударник В. И. Исполинов, механическа цехэй үрэмдэгшэ, коммунис ажалай ударник Н. С. Аверко болон бусад эршэтэ ажалаараа шалгарна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Надежда Семеновна Аверко.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

ҮДЭРhӨӨ ҮДЭРТЭ

Очерк

1.

«Ефрейтор Гомбоев! Алхам урагшаа!» — гэжэ батальоной командир, ахалагша лейтенант Дорофеев захирба.

Гомбоев алхам хээдхибэ. «Дайшалхы нүхэрөө аюулhаа абарhанайнь түлөө ефрейтор Гомбоевто командованиин зүгhөө баясхалан соносхонобі» — гэжэ ахалагша лейтенант хэлэбэ.

— «Советскэ Союзда алба хэнэб!» — гэhэн харюу үгэнүүд дуулдаа hэн.

Тиихэдэ Цэдэн Гомбоев Шэтэдэ алба хэжэ байгаа. Тэндэ энэ ушар тохёолдоо. Үглөөгүүр зарядка хэжэ байха үедөө ахалагша сержант Владимир Иванов Гомбоевто нигэжэ дурадхаhан байгаа:

— Мүнөөдэр мүльhэн дээрэ шанга «тулалдаан» болохол байха. Ошохо гүбди?

— Заатагүй, — гэжэ нүгөөдэнь харюусаа.

Үнэхөөрөөшье, Ингода гол мүльhэн «хуягаа» хэдэрэнхэй, ехэ стадион шэнгеэр харагдаа hэн.

Үдэрэй тэн багта солдадууд сүлөө сагтай болобо. «Хоккеистнүүд, минии хойноhоо ошогты!» — гэжэ ахалагша сержант Владимир Ивановой оогломсоорнь, бүлэг солдадууд гол тээшэ гүйлдэшоо.

«Зүб даа. hургуулида hуража байхадаа, үйлсэдэ тудаhан лэ шулуу шонхороор ворота хээд, иимэрхүүгээр наадагша бэлэйбди», — гэжэ Цэдэн саг зуура hанаад, вратарь болоhондоо ехэл баяртай. Цэдэнэй воротa руу хэдэн дахин шанга добтолго боложо, тухашаруулаад лэ абаба. Уданшьегүй нэгэ «түс» гэхэ абяан дуулдаад, шууяан болошобо. Цэдэнэй обёоржо харахада, ахалагша сержант Володя Иванов сүмэрhэн мүльhэнтэй хамта доошоо шэнгэжэ, гараараа арбаганажа байба.

— Бултадаа эрьедэ гарагты! — гэжэ хэнhьеб тэрэ үедэ hүхирбэ. Зүгөөр Цэдэн тэрэ дарыдаа «дэгээ» модоёо бариhан зандаа сержант тээшэ гүйшэбэ.

— Володя, түргэн энэ модо шүүрэ! — гэжэ Цэдэн захираад, тэрэнээ hарбайха зуураа мүльhэн дээрэ хэбтэшэбэ. Намарай мүльhэн нилээд уян. гэнтэ, сүмэрдэггүй гэжэ Цэдэн мэдэхэ hэн.

Уданшьегүй бусад солдадууд Цэдэндэ ута hадhаг hарбайжа. тэрэ хсёроо уhан coohoo гаргаа hэн. Цэдэн тингэжэ аюулhаа айнгүйгөөр сугтаа алба хэдэг нүхэрөө абаржа, командованиин магтаалда хүртэhэн байгаа бшуу.

2.

Цэдэн Гомбоев албаяа амжалтатангаар дүүргэжэ, түрэл Дээдэ-Ивалгаяа бусаа. Тингээд Ивалгын МТС-тэ ажаллажа эхилээ. Архи, тамхинда дурагүй, ажалаа урдаа баряад ябадаг энэ хүбүүе нютагай басагад обёоржо, доро дорохоноо нилээд hанаа алдаhан байха. Харин аляа хүхюутэй, сэбэрхэн гүүлэдэг Фая басаган Цэдэн хүбүүнэй сэдьхэл зүрхэ татажа, тэрээнтэй хуби заяагаа нииллүүлхэ золтой байгаа. Мүнөө Цэдэн Надмитович наhанайнгаа хани нүхэрые заримдаа шоглоод абадаг:

— Эдир залуу наhаяа hанал даа. Ши тиихэдэ намда хоолойсоо дурлаhан байгаа hэмнайш.

Фанна Фёдоровна урдаhаань энеэбхилжэ:

— Хэн унтаха нойроо мартаашоод, дугшажа ябагша бэлэй? Шамдал тон адли хүн бэшэ hэн гү? — гэдэг.

Мүнөө Цэдэн Надмитович дүшэ наhаяа дабанхай. Зүгөөр залуугаар харагдадаг, хүдэр сула бэетэй, хүдэлмэришэ задарюун гартай хүн юм. Гомбоевтоной хсёр басагад ехэнүүд болонхой: Светлана — Шэтын медицинскэ институтай дүрбэдэхи курсда hурана, нүгөөдэнь — Хойто-Байгалай аймагай hургуулида хүүгэдые хүмүүжүүлнэ.

Цэдэн Надмитовичай хани нүхэр Фанна Фёдоровна мүнөө Оронгын дунда hургуулида ажахын талаар директорэй туhалагшаар ажаллана.

3.

...«Сельхозтехника» нэгэдэлэй Ивалгын отделениин мастерской соо түерөөтэйхэн байба. Элдэб мотоорнуудай түршэгэнэхэ, түмэр гэнжын хан-ян гэхэ абяан дуулдана. Электро-гагнууриин сагаан гал мастерскойн нүгөөдэ буланда бутаран ялалзана. Харин Цэдэн Надмитович тухашаруу: Шэнэ-Бэрээнэй машина заhабарилгын заводhоо шухала захил ерээ бшуу. «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Оронгын отделениин хүтэлбэрилэгшэд богони болзор соо бүтээгдэхэ захилнуудаа Гомбоевто даалгадаг. Мүнөө тракторна тэргэнүүдэй рессорнуудта тодхогдодог тээлп мүлижэ байба. Гомбоевой гарта ороhон юрын монсогор түмэр мүлигдөөд, уданшьегүй запчасть болоод байха юм. Нэгэ үдэрэй туршада иимэ 50 тээлп мүлихэ түсэбтэй аад; 70—75 хүрэтэр иимэ детальнуудые бүтээнэ.

Токарь Цэдэн Надмитович Гомбоев тухай суг ажалладаг хүнүүдынь нигэжэ хэлээ hэн. **В. В. Гаврилов**, мастерскойе даагша: «Богони болзор соо бүтээгдэхэ бүхы захилнуудаа Цэдэн Надмитовичта даалгадагби. Иимэ бэрхэ токарьто даабари үгэхэдөө, өөрөө hанаа амархан ябадагби». **Татьяна Портнягина,** токарь: «Минии эндэ хүдэлжэ эхилхэдэм, Цэдэн Надмитович түрүүшээр зүбшэл заабари үгэжэ, ехэ туhалаа hэн. Энэ нүхэрэймнай hургаhан токарьнууд олон даа». **М. Я. Калёных,** партбюрогой секретарь: Цэдэн Надмитович Гомбоев эрхим токарь байхаhаа гадна, ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададаг юм. Ушар тиимэhээ нүхэр Гомбоев партбюрогой, арадай хиналтын бүлэгэй гэшүүнээр hунгагданхай. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэhэн».

Цэдэн Надмитовичай «1А-62» түхэлэй токарна станок ялагар болотороо аршагданхай, толоржо байhандал үзэгдэхэ юм. Ямаршье онъhон техникые саг дарыдань тоhодоод, тооhо шоройhоонь сэбэрлээд байбал, үни удаан ашаглагдаха аргатай гэhэн hанамжа Цэдэн Надмитович нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг. Тэрэнэй станок эзэндээ арбан наймадахи жэлээ алба хэнэ. «Саг дарыдань харууhалаад байбал, хара түмэр яаха hэм даа, үшөө хэдэн жэл алба хэхэл байха, гэжэ хэлээд, Цэдэн энеэбхилээ hэн. 18 жэл соо таhалгаряагүйгөөр нэгэ станок дээрэ ажаллаха гээшэмнай ёhотойл габьяа болоно. Тэрэнэй «1А-62» түхэлэй станогтой зэргэлээд, шэнэ, нарижуулагдаhан станогуудшье дайралдаха.

4.

Үйлэдбэриин ветеран, хорин гаран жэл соо нэгэл мэргэжэлээрээ нэгэл газартаа Цэдэн Надмитович Гомбоев ажаллана. Тэрэнэй гара
тээгдэhэн, тааруулан хо
доhон детальнуудые то
барахын аргагүй. Комм
Гомбоев мүнөө 5-дахи
рядай токарь. Трактор б
машинануудай «зүрхэ з
лые» тэрэ ямаршье
нерhээ өөрэгүйгөөр
Урдань, залуудаа, саг з
трактористаар, авто
нын жолоошонооршье а
лаад үзэhэн байха.

...Оронгын тэнгэрээр
шэhэн» наран хадын
гуур хорохо сагтаа ту
«Сельхозтехника» нэгэ
отделениин мастерской
hоо хүнүүд ажалаа дүү
хэй, гэр гэртээ тарана
карь Цэдэн Надмитови
дэнэй дунда гэшхэлнэ,
тээ ерэжэ, түргэхэн
ба. «МЖ-Ю» мотоцикл
спиннинг болон тэрээн
рэгтэй зүйлнүүдээ абаа
гаhашалхаяа гарахаяа б
дань, уулзаа hэм.

— Орой болошоо бэ
Цэдэн Надмитович?

— Барагтайл даа.
ошохогүйб. Ажалай h
уhанай эрьеэр ябаха
тай хүм. Үдэшэ, үг
hэрюундэ спиннинг
ябахадаа, амардагби, —
жэ Цэдэн Надмитович

Үглөөдэрынь эртэхэн,
Гомбоев мастерской
ерээд, арадай ажахыда
хала хэрэгтэй деталь
бүтээн гаргажа байгаа
Үшөө нэгэ ажалта
эхилбэ ха юм.

С. ОЧИРО

ОЛОНОЙ ОРОЛДОЛГЫН ҮРЭ

Совет республикануудай экономическа нэгэдэл тухай тэмдэглэлнүүд

1. Хэн Нурегэй ГЭС-ые баринаб? Нурегэй ГЭС Грэнд Кули гэдэг американ электростанциhаа үлүү хүсэтэй болохо юм. Таджигай ССР-тэ баригдана. Оройдоол 50 жэлэй саана эндэ промышленность гэхэ юумэн байгаагүй. Тиихэдэ хлопок сэбэрлэхэ өөдэгүй. бишыхан предприятинууд бии байhан.

Тус бүридөө 300 киловатт хүсэтэй 9 турбина. 300 метр үндэр хаалта жэлдээ 12 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэ гаргаха, энэнь бүхы хаанта Россин үйлэдбэрилhэнhөө зургаа дахин ехэ болохо. Нурегэй ГЭС-эй проектые Москвада зохёоhон байна. Турбинануудые — Украина, ашаанай томо автомобильнуудые — Белоруссии үгэдэг... Арбаад үндэhэ яhанай хүнүүд энэ барилга дээрэ хүдэлнэ. Таджигай энергетикын энэ абарга томо станциие бүхы оромнай баринa бшуу. Таджикистанай транспортын балансын табанай дүрбэн хубинь республиканууд хоорондын ашаа зөөлгын эрьесэдэ оролсоно.

Энэнь социализмын үедэ ажахынгаа холбоо барисаае интернациональна шэнжэтэй болгохо гэhэн Ленинэй сургаал бодолой бодото дээрээ бэелжэ байhанай нэгэ гэршэнь болоно. Социальна, научно-техническэ дэбжэлтын ехэ харгыhаа үнишэй холо байhан нацинууд, арад үндэhэтэд СССР-эй бүридэлдэ ороод, мүнөө сагай хүгжэлтын орьёл дээрэ гараа.

2. «Агуухэ ород арадай түлөө». Армянинуудтай гү, али грузиинуудтай, узбегүүдтэй гү, али татарнуудтай нэгэ столдо hуужа сайлаа hаа, заатагүй иимэ үреэл дуулахат. Энээниие гайхаhанайшье хэрэггүй. Ород арад, Росси гээшэмнай совет арадуудай аха дүүгэй холбооной зүрхэниинь болоно. Росси—СССР-эй газар дайдын дүрбэнэй гурбан хубиие эзэлдэг, дэлхэйн бүхы хуурай газаран найманай нэгэ хубиhаа ехэнь болоно. Россин улад зон оронойнгоо хүн зоной хахадhаа олонхинь байдаг. Росси—Октябриин революциин Эхэ орон, фашизмые илаhан шиидхэхы хүсэн мүн... РСФСР химическэ промышленностиингаа продукциин 17 процентые, үнгэтэ металлнуудай, машина, түхеэрэлгэнүүдэй, модоной, модо болбосоруулдаг ба целлюлозно-саарhанай промышленностиин 12 процентые, түлишынгөө 11 процентые, хара металлнуудай ба хүнгэн промышленностиин продукциин 10 процентые бусад республикануудта эльгээдэг.

3. Республика бүхэн өөрынгөө хубитые оруулдаг. Урданай Узбекистанда байгаалиин газ гээшые оройдоо мэдэхэгүй байhан. Орон доторhоо абтадаг газай зургаанай нэгэ хубиие мүнөө энэ республика үгэнэ. Арбахан жэлэй саана Белоруссии минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилдэггүй hэн. Харин мүнөө бүхы Союз доторхи иимэ продукциин 12 процент шахуу үйлэдбэрилнэ. Литва гушаад онуудта Баруун Европын баяшуулай хоол болохо галуунайл мяха газаашань гаргадаг байгаа hаа. хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгөөр урагшаа ехэ алхам хэжэ, мүнөө сагай хүгжэнги промышленностьтай болоо. Металл отолдог совет юhэн станок бүриин нэгэниинь эндэ бүтээгдэн гаргагдана.

СССР-эй республиканууд имагтал «промышленна» гү, али «хүдөө ажахын» гэжэ байгаад хубаарилагдадаггүй. Оронойнгоо олохон хизаар нютагуудые үрэ жэмэсээр, огородой эдеэгээр, консервээр хангадаг Молдави приборнууд ба бусад оньhото техникэ мүн лэ олоор бүтээн гаргана. Республика бүхэн өөрын мэргэжэhэн hалбаряар бүхэсоюзна ажахын комплексын нэгэ хубинь болодог. Тиин республикануудай өөhэдынь экономико нэгэ жэгдээр, олон hалбаритайгаар хүгжөөгдэнэ.

4. Нефтиин талаар харилсаа холбоон. Алишье республикын түйлалта, дүй дүршэл удангүй хамтын шадабари болгогдодог. Хорёодгушаад онуудай үедэ Азербайджан нефтиин талаар СССР-эй гол газарынь байhан юм... Энэ республикын мэргэжэлтэ хүдэлмэрилэгшэд, тэдэнэй дүй дүршэл Поволжиин нефтьтэй газарнуудые (Татарай ба Башкирай АССР-нүүд) ашаглахада шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Харин мүнөө Поволжиин нефтьшэд Баруун Сибириин ба Казахстанай нефтьшэдтэ туhалдаг болоо.

5. Нэгэдэлэй хүсэн ехэ. Совет республиканууд хамтынгаа хүсөөр асари ехэ зорилгонуудые шиидхэнэ. Дунда Азида, Аму-Дарьягай, Сыр-Дарьягай оршон тойрондо хамта дээрээ 10 миллиард кубометр хэмжээтэй нуур, сөөрэмүүд бии болгогдоо, таба миллион шахуу гектар үрэжэлтэ газарнууд уhалагдадаг болоо, Каракумай сүл талын дундуур суднануудай ябаха канал татагдаа. Үшөө нэгэ ехэ үрэ дүн гэхэдэ, Дунда Азиин республикануудай хлопок ургуулагшад хоёрдохи жэлээ удаа дараалан долоон миллион үлүүтэй тонно хлопок суглуулба. Тэрэнэй ехэнхи хубинь нютагтаа сэбэрлэгдээд, бүхы республикануудай бүд нэхэдэг предприятинуудта эльгээгдэнэ.

6. Союзна бюджедhээ. Совет республикануудай экономическа нэгэдэл ямар удхатайб гэхэдэ, арадай ажахые түсэблэхэдэ, хүтэлбэрилхэдэ, наци, арад үндэhэн бухэнэй ниитэ гүрэнэй, национальна аша туhань бүхы талаараа хараада абтадаг. Мүнгэ зөөри хубаарилан hомололго—энээнэй эли тодо жэшээ болоно. Үнгэрэгшэ табан жэлэй үедэ союзна бюджедhээ үгтэhэн мүнгэн Казахай ССР-эй бюджедэй орошын дүрбэнэй нэгэ хубинь болоhон байгаа. Тусхайлбал, эндэхи хара, үнгэтэ металлургиие, нүүрhэ малтан абалгые, таряан ажалые хүгжөөлгэдэ гэхэ гү, али Казахстанай экономическа шэнжэ түхэлые, ороной хүсэ шадалые бэхижүүлгэдэ тус республикын оруулдаг хубитые тодорхойлдог hалбаринуудта энэ мүнгэн зорюулагдана.

Эндэ дурдагдаhан жэшээ шиидхэхы удха шанартан гол ёhонуудые тайлбарилна гэбэл: республика бүхэнэй экономико дэбжээлгэдэ, тэдэнэй хүн зоной байдалые, соёл болбосоролые дээшэлүүлгэдэ бүхы оромнай хабаадана, харин Союзай ажахын бүхэли организмын таhаршагүй хубинь байдаг республика бүхэн бүхы ороноо бэхижүүлгэдэ туhа хүргэнэ.

Владимир ТАНДИТ,
СССР-эй АН-эй Экономикын институдай научна хүдэлмэрилэгшэ.

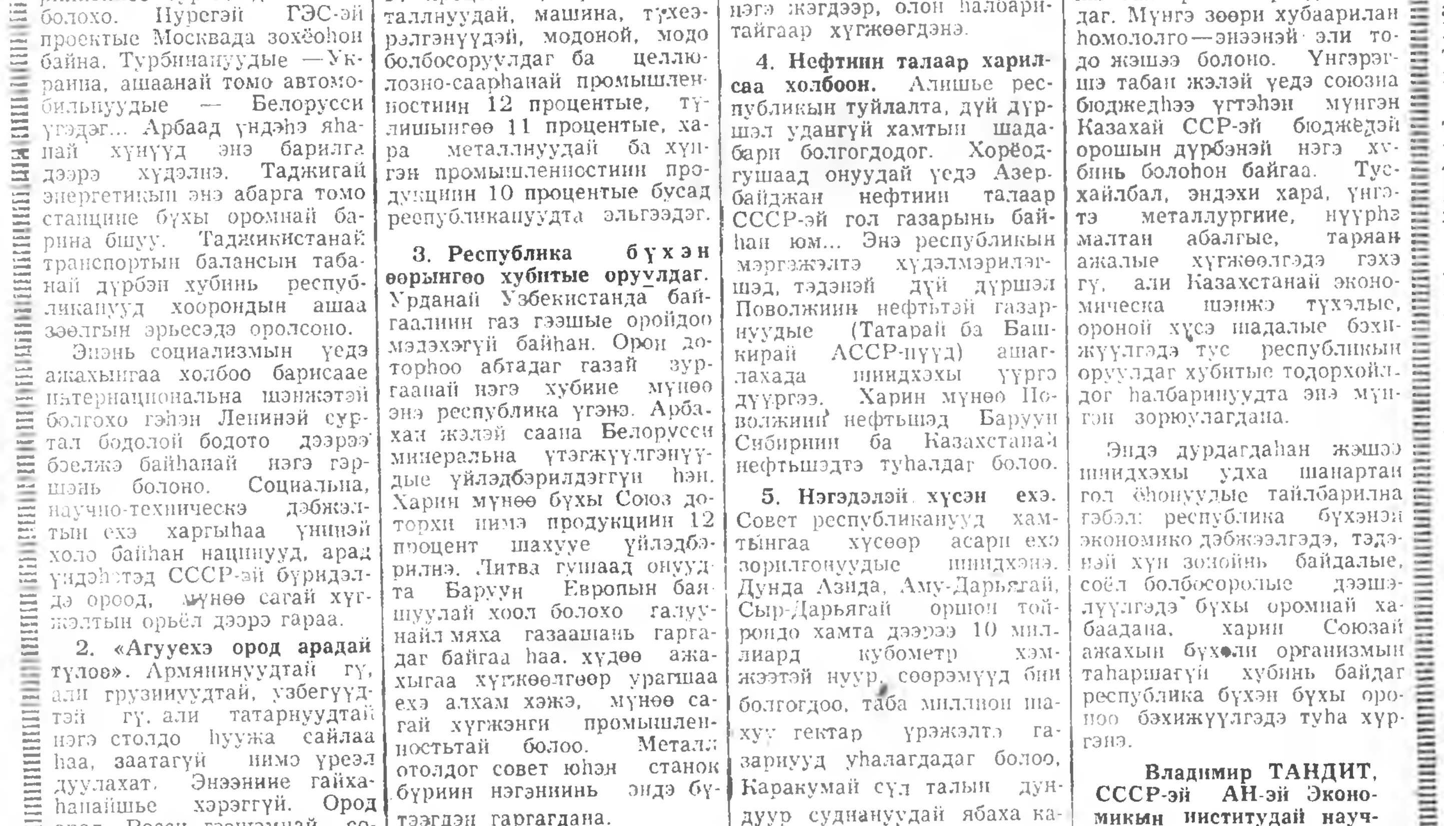

«МАЗ-504А» гэжэ дизельнэ автомашинада гүрэнэй шанарай тэмдэг үгтэбэ. Эдэ машинануудые хоёр ордено Минскын автомобильна завод бүтээн гаргадаг юм. Тэрэ өөрынгөө технико-экономическа талаараа мүнөө үеын ниилэ түхэлэй автомобильнуудай эгээл hайниинь болоно. Мүнөө тус заводой конвейерhээ гаргагдадаг бүхы машинанууд 88 процентнь үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнхэй. Тус предприятиин цех, отдел бүхэндэнь СССР-эй тогтоhоор 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаhан социалис мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Ойн байрай хүндэлэлдэ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд түсэбhөө гадуур хэдэн арбаад автомашина бүтээжэ гаргаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Шанарай тэмдэгтэ хүртэhэн «МАЗ-504А» гэhэн түхэлэй ашаанай автомашинанууд.

ТАСС-ай фотохроника.

НЮТАГТАА МАГТААЛТАЙ

Цыден Цыденович Буренов түрэл Санагынгаа совхоздо механизатораар хүдэлжэ эхилhээр нилээд үнихэн болобо. Тиимэhээ даажа абаhан трактортаа эзэн ёhоор хандажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын түлөө ехэ оролдолго гаргана. Нуга сабшалангай үрэжэл hайжаруулха, тэжээлэй ургамалнуудые тариха хүдэлмэридэ эдэбхитэй хабаададаг юм.

Үнгэрөөшэ зунай үбhэ хуряалгын үедэ нүхэр Буренов нэгэ звено хүтэлбэрилөө hэн. Ажалаа hайса мэдэдэг болоhон энэ нүхэрэй звено тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө амжалтатай дүүргээ. Ниитын малай үбэлжэлгэдэ бэлдэхэ ажалда хабаадалсаа. Мүнөө холын фермэ, гүүртэнүүдтэ трактораараа үбhэ, зелёнко зөөнэ. Тиигэхэ зуураа үдэр бүриингөө түсэб үлүүлэн дүүргэдэг.

Ц. Ц. Буренов ямаршье ажалда ябахадаа, үндэр бүтээсэ түйладаг, нүхэдтөө жэшээ ябадаг. Тиимэл хадаа тэр тагайнгаа арад зоной хүндэтэй боложо, Сана[гын] моной Советэй депутат[аар] гагдаhан байха юм. Нүхэр Буренов hунгагшадайнгаа гэл найдабариие харю[уса] ажаллана.

Д. БАЛДАН[ОВ]

Захааминай аймаг.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗД БА ТЕОРИИН АСУУДАЛНУУД

ТҮҮХЫН

«Социалис байгуулалтын үедэ хүнүүдэй түүхын шэнэ нэгэдэл—совет арад бүридэн хүгжөө»—гэжэ, гүн ехэ удха шанартай тобшолол КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор бэшээтэй. Олон үндэhэ яhатантай совет обществын нягтаран нэгэдэhэниинь, морально-политическа нэгэдэл, совет нациинуудай социальна талаараа адли хүгжэлтэ хүрэhэн түхэлтэ дүршэл дээрэhээ иимэ тобшолол хэгдэhэн байна.

Совет засагай бэхижэhэн үндэhэн дээрэ бии болоhон совет арад гэhэн ойлгомжо түрүү үзэл бодолтой бүхы хүн түрэлтэндэ «ойлгосотой болонги». Гэхэтэй хамта энэ ойлгомжо научна гүн удхатай, түүхын-социальна орёо үйлэ хэрэгүүдэй удха харуулна бшуу.

Ородой гурбан революциин гал дүлэн соогуур бии болоод хүгжэhэн Соведүүд хадаа пролетариадай диктатурын нэгэ шэнжэнь болон орон дотор дэлгэрhэн, интернациональна хүсэн болоhон байна. «Соведүүд хүдэлмэришэн ангиие тойруулан олон миллион таряашад ниитые, олон ондоо үндэhэ яhатанай бүхы ажалшадые нэгэдүүлхэ арга олгоhон юм» гэжэ «СССР-эй байгуулагдаhаар 50 жэлэй ой тухай» тогтоол соо заагдана. Иигэжэ түүхын шэнэ нэгэдэл hүүри табигдажа эхилээ.

Совет хүнүүдэй энэ нэгэдэл удаан саг соо бүридэжэ эхилhэн даа. Октябриин революциин илаhанай ашаар, социалис байгуулалтын үедэ энэ нэгэдэл бии болоо. Социализмын бэхижэхэ тудам, шата шатаар энэ нэгэдэл хүгжэhэн, бэхжэhэн байна.

Совет засаг үндэhэ яhатанай хоорондохи дарлалтые усадхажа, Россин арадуудта эрхэ сүлөө олгоо, Эхэ ороной наци болон яhатанай харилсаха, бэе бэедээ дүтэлхэ үргэн харгы нээжэ үгөө.

Политикын, экономикын, ороноо хамгаалха, социально-культурна талаараа нэгэ уг зорилготой байхадаа ороной арадуудые hайн дураараа нэгэдүүлжэ, ССР Союз болгоhон байна. Энэ үйлэ хэрэг хадаа «өөрынгөө политическа удха шанараар, мүн социально-экономическа ашаа туhаараа Совет гүрэнэй түүхэдэ элитэ ехэ hүүри эзэлнэ».

Хүдэлмэришэн ангиhаа, колхозой таряашад болон ажалша интеллигенциhээ бүридэдэг совет обществын социальна бүридэлдэ социализмын илалта үндэhэн хубилалта оруулhан байна. Совет обществын социальна-политическа нэгэдэл, СССР-эй арадуудай хани харилсаан, Эхэ орондоо дуратай байха мэдэрэл—хүгжэлтын эдэ хүсэнүүд социализмын үедэ бии болоhон байна. Эсэгэ ороноо хамгаалхын дайнай хойто жэлнүүдтэ, дайнай

тээхи арадай ажахые
гээн бодхоохо үедэ эдэ
нүүд тон тодоор хара

Хүгжэнги социа
шатада манай ороной
до, коммунизмын матер
но-техническэ үндэhэ
байгуулхын түлөө
олон үндэhэ яhатант

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ АША ТУҺА ЕХЭ

МАНАЙ республикын сельскэ, сомоной, поселково Соведүүдэй хоорондо социалис мүрысөөн дэлгэрһээр үнинэй юм. Тэрэнэй гол зорилгонь нададаа ажалша зоной үйлэдбэриингөө түсэб, абаһан уялгануудаа дүүргэхэдэнь туһалха, хүнүүдэй һуудал байдалай эрилтэнүүдые дүүргэнээр хангахада нүлөөлхэ, суурин тосхонуудаа болбосон тухэлтэй болгоходо туһалха эһэн удхатай.

һүүлэй үедэ манай Буряадай республикын нютагай Соведүүд социалис мүрысөөн тухай багша Ленинэй, Коммунис партиин заадаг ёһо гуримуудые баримталан, тэхой. Тэдэ Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд эмхидхэлэйнгээ хүдэлмэриие үрэ ехэтэй болгохын тула саг үргэлжэ оролдодог, депутатдуудайнгаа ба саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриие хинадаг, һунгагшадтаяа нягта холбоо байгуулдаг байна. Энээнэй ашаар нютагай Соведүүд ажахын, предприятиин үйлэдбэриин асуудалнуудые шиидхэлгэдэ бодотоор нүлөөлжэ шадана.

Мүнөө үедэ Буряадай нютагай Соведүүд холын хараата, арад зондо ба арадай ажахыда аша туһа ехэтэй асуудалнуудые шиидхэхын тула хүдэлжэ байнхай. Тэдэнэй зарим тэдыень тоолоо һалбаринууд дээрэ хүдэлнэ.

Үгышье һаа, Баргажанай аймагай Уро-Читканска сельсоведэй хүдэлмэри абажа харая. Эндэ механизаторнуудай дунда мүрысөөн илангаяа һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Баргажанай аймаг соо тарянанай эгээл һайн урга са эндэ абтаһан гэхэдэ алдуу болохогүй. Комбайнернуудынь — М. Буянтуев, М. Шелковников республикын түрүүшүүлэй зэргэдэ гараһан. Зарим газарта гектар бүриһөө 25—30 центнер тарян абтаа. Мүнөө тус сельсовет малай үбэлжэлгые эрхим һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа элсүүлнэ. Фермэ, отара, гүүртэ бүхэндэ депутатска постнууд эмхидхэгдэнхэй. Үбһэ тэжээлэй гаргаша, малай харууһан шанга хиналтада абтанхай. Шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудаар дары хэмжээнүүд абтана.

Ажахын, үйлэдбэриин асуудалнуудһаа гадна, соёлой, хүн зоной һуудал байдалай эрилтэнүүдые хангалгын асуудалнууд мүн лэ нютагай Соведүүдэй анхарал доро байдаг. Соёлой хоёр жэлэй добтолгын соносхогдоһон сагһаа хойшо республика доторнай ехэ ажал хэгдээ юм.

Гэхэтэй хамта зарим нютагуудай сомоной, сельскэ, поселково Соведүүд ажал хүдэлмэреэ сагай эрилтэдэ хүрэмэ һайн болгоногүй.

Жэшээ болгон Мухар-Шэбэрэй аймагай Хүсөөтын сомоной Соведэй хүдэлмэри дурдажа болоно. Тус сомсоведэй гүйсэдком ажахын, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые саг үргэлжынгөө анхаралда абадаггүй, социалис мүрысөөнэй эмхидхэлээр, ябасаар ехэ һонирходоггүй байна. Зохихо хиналташье хэгдэнэгүй. «Одон» совхоз 1971 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые абаха түсэбөө дүүргээгүй юм. Энэ 1972 ондошье тус ажахы ехэ хангалтагүйгөөр жэлээ дүүргэжэ байна. Гүрэндэ мяха, һү худалдаха түсэбүүд дүүргэгдэнэгүй, ниитын малай үбэлжэлгэ дээрэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар мүртэй ажал хэгдэнэгүй. Эдэ дутагдалнууд тушаа Хүсөөтын сомсовет хэр зэргэ һонирходог, тэдэниие усадхаха талаар ямар хэмжээ абадаг юм ааб гээд һонирхоходо, оройдоо ажал хэгдэдэггүй байна. Үнгэржэ ерэхэдээ, сомсоведэй гүйсэдком малшадай мүрысөөн тухай асуудал оройдоо хаража үзөөгүй байха юм.

Прибайкалиин, Хойто-Байгалай, Улаан-Үдын аймагуудай зарим сомоной, сельскэ Соведүүд хүн зониие соёл сурталай хүдэлмэреэр хангаха ажал һулаар эмхидхэнэ.

Ямаршье хэрэгтэ, ямаршье ажалда ажалай түрүүшүүлһээ жэшээ абаха, дутагдалнуудһаа зохихо тобшолол хээд, тэдэнээ усадхаха, бүри эршэмтэйгээр ураг шаа дабшаха гэжэ Коммунис партимнай заадаг гээшэ ааб даа. Энээниие хараадаа абажа, манай республикын нютагай Соведүүд социалис мүрысөөнэй тугые бүри дээрэ үргэхэ аабза гэжэ найдагдана.

...ниие эмхидхэхэ талаар ...ла баян дүршэлтэй болоо. ...хэдээ мүрысөө дэлисэ ...тэйгээр, олоной хабаа...гатайгаар эмхидхэнэ, му...сөөнэй дүнгүүд саг соогоо ...гагдана, түрүүшүүлэй дүй ...шэл бусадай үмэнэ дэл...гүүлэгдэнэ.

Социалис мүрысөө саашань һайжаруулха тухай ...хэтэ тогтоол соогоо ...СС-эй ЦК энэ шухала хэ...ые ёһо түшүүлэнгүй, ха... харюусалга ехэтэйгээр ...ргэхэ, ажалай коллек...үүдэй үүргэ дээшэлүүлхэ ...э зааһан байна. Энээниие ...най республикын нютагай ...едүүд мүрысөө эмхидхэ... ёһо гуримайнгаа үндэһэ ...гонхой.

Буряадай АССР-эй Ми...стрнүүдэй Совет, гүрэнэй ...хи зургаануудай хүдэлмэ...лэгшэдэй профсоюзай об...м энэ жэлэй эхиндэ нюта...й Соведүүдэй хоорондохи ...циалис мүрысөөнэй дүрим ...алһан юм. Тэрээн ...орнь хүдөө ажахыда ...нь, колхоз болон совхо...дай түсэбүүд ба уялга...удаа хэр дүүргэжэ, хүдөө ...хын продукци гүрэндэ ...араар тушаажа ябаһыень, ...раха, хэрбээ нютагай ...мышленностьда һаань, ...дприятинуудай продукци ... зэргэ үгэсэтэйб, про...циияа хямда болгоһыень, ...рэнэй түсэб ямараар дүүр...э байһыень хараха юм. ...ээнһээ гадна һуурин тос...нуудаа болбосон түхэлтэй, ...н зонойнгоо һуудал бай... һайн болгохо талаар ню...гай Соведүүдэй зүгһөө хэр ...ргэ ажал хэгдээб гэжэ ха...даха. Ондоошье бэелүү...дэхэ ёһотой ажал хүдэл...ри мүрысөөнэй дүрим до... хараалагданхай.

Энээнһээ гадна гурим...улгын элдэб дүримүүд ...рхойлогдонхой юм. Бу...дай АССР-эй Министр...дэй Соведэй дамжуулгын ...н туг эрхимтэй, мүнгэн ...н болон бусад үнэтэ бэлэ...д табигданхай гээшэ.

Социалис мүрысөө дэлгэ...улхэ, эмхидхэхэ талаар ...үүрэй, Улаан-Үдын, Ка...скын, Баргажанай, Түн...нэй, Хэжэнгын аймагуудай ...оной, сельскэ, поселково ...едүүд дүршэлтэй болонһаа, эдлүүриин газарые зүбөөр ашаглаха, үрэһэ ба үүлтэр һайжаруулха, экономико хүгжөөхэ, хэрэглэгдээгүй нөөсэнүүдые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ гэхэ мэтэ болоно.

Имагтал иимэнүүд гол асуудалнуудые зүбөөр шиидхэһэнэй ашаар зарим аймагуудта ажахын, ажаһуудалай талаар амжалтанууд туйлагдадаг байна. Жэшээнь, 1972 оной гурбан кварталай дүнгөөр КПСС-эй Буряадай обком, республикын Министрнүүдэй Совет, профсоюзуудай Буряадай областной совет дамжуулгынтаа Улаан тугые мал ажалай продуктнуудые абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ, республика дотор түрүү һуури абаһанайнь түлөө Баргажанай аймагта барюулаа һэн. Энэ амжалтада Баргажанай аймагай нютагай Соведүүдэй, депутадуудай, тэдэнэй эдэбхитэдэй үүргэ ехэ бшуу.

Иимэ амжалта түгэс ажал мүн Захааминай, Зэдын, Хурамхаанай, Түнхэнэй, Прибайкалиин, Баунтын малшад туйлаһан байна. Эндэхи ажалай түрүүшүүлэй зэргэдэ депутадууд олон.

Жэшээнь, Джилиндын адагай сельсоведэй (Баунтын аймаг) хүдэлмэри абажа харахада, амжалтань һунгагшадтаяа холбоо һайнтай, эдэбхитэй хүдэлдэг байһанһаань дулдыдан гараһан байха юм. һайн ажал хүдэлмэри түсэблөөд, тэрэнээ хүсэд бэелүүлжэ шадаха гээшэ ехэхэн эмхидхэлэй хүдэлмэриин хүсэн ааб даа. Тиимэһээ тус сельсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Б. Цыбиков малшадай, орошодой, ангуушадай дунда хүндэтэй болоһониинь гайхалтай бэшэ. «Заветы Ленина» колхозой правлени нүхэр Цыбиковтэ ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн шэнгээр хандадаг. Энэ колхоздо орошоноор Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, Октябриин Революциин орденой кавалер Е. В. Мордонова, аймагай Соведэй депутат, Ленинэй орденой кавалер Б. М. Молоков болон түрүү хүнүүд үйлэдбэриин шухала, гол

Н. ЦОКТОЕВ,
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэлэй таһагай инструктор.

...ЭВ-эй 25-дахи сесси дээ...талан абтаһан коми... программын ёһоор, ...-эй Наукануудай ака... техническэ киберне... институдта Болгарин ...й Республикаһаа ерэ...эргэжэлтэд, эрдэмтэд ...жэлээ дээшэлүүлнэ.

...РАГ ДЭЭРЭ: (зүүн ...) лабораторине дааг... Г. Гривачевский, Бол... Энгельсын нэрэмжэ...ргэдэмэл промышленна ...риятиин тоололгын тү...проектант Марин Ива... Маринов, Софидахи ме... отолдог станогууд бо...эмсэгүүдэй технологи... институдай сотрудник ... Любенов Ангелов гэг... проект зүбшэжэ байна.
...АСС-ай фотохронико.

ХАНИ БАРИСААНАЙ АЯНШАЛГА

(Монгол ороноор айлшалалга)

һаяхан манай республикаһаа хэдэн эрдэмтэд аха дүү Монгол ороной Сэлэнгын аймагаар, Дархан хотоор ябаад ерэбэ. Монголой таряаша-малша хүнүүд, хүдэлмэришэд, алба хаагшад, хүтэлбэрилхы тушаалтад манай делегациие тон халуунаар угтаа. Хото городуудаа, хүдөө нютагуудаа харуулһан, музей, выставкэдэ абаашажа үзүүлбэ.

...Алтан-Булаг. Энэ хотые Буряадай республикын ажалшад һайн мэдэнэ. Манай Хяагта городтой зэргэлээд, хилын саана 2-3 модоной зайда һууриижаһан хото. Алтан-Булаг монгол арадай түүхэдэ батаар оронхой. Юуб гэхэдэ, 1921 оной хабарай эхин сагта жанжан Сүхэ-Баатарай ударидалга доро арадай армиин сэрэгшэд Хитадай хархис сэрэгүүдые бута сохин, тус хотые сүлөөлһэн түүхэтэй. Тиигэжэ Монгол орондо арадай хубисхал эхилһэн байна. Мүнөө үедэ Алтан-Булагта хубисхалай гоё һайхан музей бии. Монголой архитектурын түхэл маягаар, һэеы гэрэй түхэлые һажаан, шэл, бетон, пластмасса, синтетическэ материал оруулан бариһан музейн һаруул сагаан ордониие совет архитектор, барилгашад бэлэглэһэн байха юм.

Сүхэ-Баатар хотодо байдаг хизаар ороной, түүхын музей үзэгдөө. Сэлэнгын аймагай дэбисхэр дээрэ олдоһон дурасхаалта хүшөө памятнигуудаар, түүхын документ бэшэгүүдээр һонирхообди. Улаан Тугай орденто Сэлэнгын аймагай ургалта, хүгжэлтые энэ музей һайнаар харуулна.

Тус аймагай түб Сүхэ-Баатар хото болоно. Энэ болбол мүнөө үе сагай маягтай город байна. Хоёр, гурбан, табан дабхар байшангууд, һаруул һайхан соёлой ордонууд, һургуулинууд олон. Эндэ гурбан дунда һургуули, нэгэ техникум бии. Сүхэ-Баатарта үйлэдбэриин предприятинууд бии байна. Тэрэ тоодо гурилай комбинат, зуруулай фабрика ошожо хараабди.

Монгол ороной үйлэдбэридэ манай ороной институт, техникумүүдые дүүргэһэн монгол мэргэжэлтэд — инженер, технигүүд хүдэлнэ.

Манай делегаци хүдөө нютагуудаар айлшалаа. Монгол-совет найрамдалай нэрэмжэтэ ажахыда (госхоздо) ошоһон байнабди. Тус госхоз Дархан хотоһоо зүүн урда зүгтэ 20 модоной газарта, гоё һайхан Хонгор гэжэ нютагта оршоно. СССР-эй барилгын трестын туһаламжаар баригдаһан түб һууринтай. Госхозой центртэ хэдэн үйлсэнүүд, хоёр-гурбан дабхар шулуун байшангууд, клуб, конторо, хүүгэдэй саад, гараж тон зохидоор, түсэбэй ёһоор баригданхай. Холоһоо харахада, багахан город мэтээр энэ түб үзэгдэнэ.

— Нёдондо жэл миллион гаран түхэриг олзо доход манай ажахы үгөө һэн. Мүнөө жэл шэрүүн ган гасуур болоо. Тиибэшье олзотой гарахабди, — гэжэ госхозой дарга, Социалис Ажалай Герой Жанчив-гуай хөөрэнэ.

Сүхэ-Баатар хотоһоо 20 модоной газарта Шаамарай алим жэмэсэй туршалгын станци байдаг. Эрдэмтэ Э. Шагдарын ударидалга доро 18 жэл соо эрдэм ухаанай туршалгын томохон станци болоо. Мүнөө үедэ тус станци 40 шахуу [illegible]та 40 сортын элдэб үрэ [illegible]мэс ургуулна. Нэгэ модонһоо 30—35 килограмм алим (яблоко) суглуулдаг байна.

Сэлэнгын аймагай дэбисхэр дээрэ һүүлэй 10 жэл соо Дархан хото урган бодоо. Тус хото манай республикын ниислэл Улаан-Үдэ городтой хани барисаатай юм. Дархан хотые социалис системэдэ ородог оронуудай барилгашад монголшуудтай хамта бариһан байна. Ородууд, болгарнууд, чехүүд, словагууд, полягууд тус хотын барилгада хабаадаа. Дархан хото болбол мүнөө үе сагай хото — олон дабхар байшангуудтай, асфальт харгы, гудамжануудтай, шэнэ һургуули, техникумтэй хото болоно. Эндэ промышленна предприятинууд — силикатна хирпиисэ, цемент гаргадаг заводууд, арһан дэгэл оёдог фабрика, электростанци бии. Ойрохононь Шараголой нүүрһэтэ уурхай бии.

Дархан хото Сэлэнгын аймагтай хамта Дархан-Сэлэнгын экономическа район болодог юм. Энэ район Монгол ороной ажал үйлэдбэридэ ехэхэн һуури эзэлнэ. Орон дотор малтагдадаг шулуу нүүрһэнэй 58 хубинь эндэһээ абтана. Ороной электроэнергиин 28 хубиие, барилгын материалнуудай 34 хубиие, модо үйлэдбэрилгын 27 хубиие Дархан-Сэлэнгын экономическа район үгэнэ.

Монголой Арадай хубисхалта намай XVI съездын баталан абаһан шэнэ табан жэлэй түсэбые Сэлэнгын аймаг нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байна. 1970 онтой сасуулбал, 1975 ондо аймагай тарялангай талмай 10 хубяар, малай тоо толгой 29 хубяар нэмэхэ. 1975 ондо аймаг 450 мянган толгой малтай болохо юм. Малай үүлтэр саашадаа улам һайжаруулагдаха, ехэ һү, тоһо, мяха, нооһо үгэдэг малнууд олоор үдхэгдэхэ. Промышленна шэнэ предприятинууд байгуулагдаха. Дархан хотодо элдэб олон предприятинууд, барилганууд бодохо байна.

Имагтал Монгол орондо айлшалаад, ажахы, ажабайдалыень үзөөд, хараад бусаха бэшэ, лекци уншаха, элидхэл, хөөрэлдөө хэхэ зорилготой байгаабди. Зүблэлтэ социалис республикануудай Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулан, Советскэ Союзай арадуудай амжалтанууд тухай хөөрэжэ үгөөбди. Буряад оронойнгоо амжалтанууд тухай баһал хөөрөөбди. Монголой малшад, таряашадай, хүдэлмэришэдэй үмэнэ лекцинүүдые ойлгосотойгоор, һонирхолтойгоор монгол хэлэн дээрэ уншаха гэжэ оролдогдоо. Теэд энэмнай бэрхэтэйшэг хэрэг гээшэ ааб даа. Гол түлэб буряад үгэнүүдые, аялгануудые холижо байгаад хэлэтдээ гээшэ. Манай хөөрөөе зон ехэ анхаралтайгаар шагнадаг байгаа. Хэлэһэн хөөрэһэн юумыемнай ойлгоогүйбди гэһэн хүн үгы һэн. «Ойлгообди, ойлгосотой, монголоор һайнаар хэлэнэт, уншанат, һайн даа», гэжэ монгол нүхэднай хэлэдэг байгаа.

200—300 хүнүүдэй хабаадалгатайгаар соёлой ордонууд, клубууд соо лекцинүүдые уншаабди. Малшадай байрада, хүдэлмэришэдэй бригадада ошожо, улаан булангууд соо хөөрэлдөөнүүдые хээбди. Тэндэ 20—50 хүнүүд байдаг байгаа.

Монгол орондо ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан уулзалга, хөөрэлдөөнүүд, лекцинүүд, выставкэнүүд үргэнөөр үнгэргэгдэнэ. Совет-монгол эб найрамдалай үдэрнүүд МНР-тэ үнгэрөө. Монгол арад түмэн Сэлэнгынгээ аймагые СССР болон МНР-эй арадуудай мүнхын найрамдалай «алтан босго» гэжэ нэрлэдэг байна. Монголой Сэлэнгын аймагаархин үниинһөө хойшо манай Буряад оронтой, буряад арадтай айл хүршэ, найр найжа болонхой.

Мүнөө үедэ тус аймагай ажахы, хүдөө нэгэдэл, госхозууд, соёл гэгээрэлэй болон бусад эмхи зургаанууд Буряад республикын ажахынуудтай, эмхи зургаануудтай элдэб хани барисаатай, харилсаатай байна. Илангаяа хүршэ Хяагтын, Зэдын, Сэлэнгын аймагууд Монголой Сэлэнгын аймагтай нягта холбоо барисаатай. Бэе бэедээ ерэлсэжэ, ошолсожо байдаг, аха дүүгэй туһаламжа үзүүлэлсэжэ байдаг гээшэ. Тиимэ болохолоороо, манай Буряадай республика Монголой Сэлэнгын аймагай Дархан хототой алишье талын хани харилсаа, холбоо барисаа байгуулаад байна. Тус харилсаан жэлһээ жэлдэ улам бүри үргэдэжэ, хүгжэжэ, бадаржа байна. Буряадай республикын эрдэмтэд-лекторнүүдэй аяншалга энээниие үшөө дахин эли тодоор гэршэлнэ. Манай аяншалгын үедэ маанадтай хамта ябалсаһан, тиигэжэ манай аяншалгые, ажалые һайн һайхан оршон байдалда үнгэргэлсэһэн нүхэдүүдтэ, Сэлэнгын аймагай партиин райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша Дондобто, тус таһагай ажалтан үбгэн Лубсан-гуайнарта халуун баясхалангые хүргэнэбди.

Ш. ЧИМИТДОРЖИЕВ,
Буряадай багшанарай инстнтудай доцент.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДҺЭЭ

БЭРХЭ ХОНИШОН

Валерий Базаржапов Улаан-Үдын аймагай Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахыда хонишоноор хүдэлнэ. Наһаараа залуушье һаа, ажахын түрүү хонишодой тоодо оролсоһоор үнинэй юм.

ССР Союзай байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, нүхэр Базаржапов дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаһан байгаа. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула энэ отарын хонишод оролдосотой һайнаар хүдэлөө.

Нүхэр Базаржаповай хүтэлбэрилдэг отарын хонишод ойн баярай жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Тиихэдэ хонин бүриһөө 4,1 килограмм нооһо хайшалжа, түсэбөө үлүүлһэн байна.

Шадамар бэрхэ залуу хонишониие нютагайнь һунгагшад Ивалгын сомоной Соведэй депутадаар һунгаһан байха юм. Тиихэдэ ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой гэшүүнээр һунгагдаа.

Энэ отарын хонишод шэнэ жэлэй түл абалгада эртээнһээ эхилэн, һайнаар бэлдэжэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Валерии Базаржапов.

А. НИМАЕВАЙ фото.

ГАРАЖ БАРИГДАБА

Захааминай лесхозой хүдэлмэришэд шлагаар шудхагдаһан типовой гараж барижа, ашаглалгада оруулба. Энэ гараж уһанай ууралаар дулаасуулагдаха юм. Тиихэдэ ажалай һүүлдэ бүлеэн уһаар бэеэ угааха түхеэрэлгэ тодхогдонхой.

Гаражай барилгые прораб Д. У. Степанов, барилгашадай бригадир Ц. М. Будаев гэгшэд хүтэлбэрилжэ, саг дарыдань һайн шанартайгаар бодхообо. Лесхозой механизаторнууд дулаан гаражтай боложо, ажалай бүтээсэ бүри дээшэлүүлхэ аргатай болобо.

Б. ШОЕНОВ.

АНХАРМААР АСУУДАЛ

Тээгдэ тосхондо ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг комбинат хүдэлдэг юм. Эндэ арба гаран оёдолшон ажаллажа, хүн зондо элдэб янзын гоё хубсаһа, плати, костюм, пальто болон бусадые аятай зохидоор оёжо бэлэглэдэг байна. Эдэнэр арад зоной эрилтые гүйсэд һайнаар хангадаг, элдэб хубсаһа мүнөөнэй түхэл маягаар оёдог болонхой.

Эндэхи комбинадта фотограф, парикмахер хүдэлмэрилнэ. Эдэнэр баһа муу бэшээр ажаллажа, ажалшадай эрилтэ хангадаг юм.

Тус комбинадай коллектив һара бүриинтөө түсэб хододоо үлүүлэн дүүргэдэг. Гэхэтэй хамта эндэ зарим нэгэн дутагдалнууд дайралдана. Юуб гэхэдэ, сабхи гутал оёдог, заһабарилдаг мастер үгы байдаг. Иимэ мастер тосхоной ажалшадта шухала хэрэгтэй юм. Энэ асуудалаар комбинадые даагша нүхэр Цыденова Л.; аймагай комбинадай хүтэлбэрилэгшэд дары хэмжээ абаха бэзэ гэжэ найдагдана.

Ц-Х. ГОМБОДОРЖИЕВА.
Хорнин аймаг.

БАГШАДАА БАЯР ХҮРГЭН...

Эрдэм ухаанай харгы зам үргэн Волгын, номин Байгалайшье эрьеэр, хаагууршье гарахадаа, манай арадта шэнэ арга боломжонуудые олгодог.

Эрдэм ухаан түргөөр хүгжэн һалбаржа байна. Манай Буряад орон оронойнгоо зүүн зүгэй эрдэмэй түбүүдэй нэгэн болонхой гээшэ. Эндэ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Буряадай филиал, дүрбэн дээдэ һургуули болон олон техникум бии. Республика соомнай нилээд олон эрдэмэй хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байна. Эдэ мэргэжэлтэдые бэлэдхэлгэдэ Пензенскэ хүдөө ажахын дээдэ һургуулиин профессор, биологиин эрдэмэй доктор Иван Андреевич Спирюхов хабаадалсаһан байха юм.

Бүри залуу ябахадаа, 1937 ондо тэрэ бэрхэшээлһээ зурхэсэнгүй, Улаан-Үдын зооветеринарна институдта ажаллахаар ерээ һэн. Энэ институт һүүлдэнь Зүүн Сибирь ба Алас-Дурна зүгэй хүдөө ажахын эгээн томо дээдэ һургуулинуудай нэгэн болоһон юм. И. А. Спирюхов Буряадай хүдөө ажахын дээдэ һургуулиин анатомиин кафедрые нилээд олон жэлэй турша соо хүтэлбэрилөө.

Малай наһанай ба түрэлэй анатомёор тэрэнэй хэһэн шэнжэлгэнүүд ганса манай орондо бэшэ, мүн хилын саана мэдээжэ болонхой. Энэ ажалайнь дүнгүүд биологиин эрдэмдэ шэнжэлэгшын оруулһан хубитань боложо, мал үсхэбэрилгэдэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ.

Иван Андреевич олон ондоо дээдэ һургуулинуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэ саг үргэлжэ мэргэжэлтын туһа хүргэжэ байдаг юм.

37 жэлэй турша соо тэрэ эрдэмэй хоёр докторые, эрдэмэй арба гаран кандидадые бэлдэһэн байха юм. Тэрэнэй шабинар оронoймнай олон хото городуудай дээдэ һургуулинуудта багшалжа байна. һурагшадайнгаа саашанхи хуби заяан тухай һанаата боложо байдаг профессор тэдэнээ эрдэмэй конференци болон симпозиумуудта ябуулжа байдаг.

Иван Андреевич олониитын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулдаг юм. Тэрэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат, республикын арадай хиналтын комиссиин гэшүүн байһан юм.

Эрхим ажалайнь түлөө тэрээндэ РСФСР-эй наукын габьяата хүдэлмэрилэгшэ гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоһон, мүн олон орден, медаляар шагнагдаһан юм.

Л. ГАРМАЕВА,
Зүүн Сибириин технологическа институдай доцент.

...ШЭНЭ НЭГЭДЭЛ

...й политическэ үндэһэ ... хадаа Коммунис пар... ударидалга доро хүг... социалис гүрэн боло... Энэ нэгэдэлэй экономи... үндэһэн юун бэ гэ... бүридэлэйнгөө талаар ...национальна арадай ...ы болоно. Совет рес...икануудай экономико ...үүлэгдэжэ, арадай ажа... бүхэсоюзна комплекс ...юг юм. Совет общест... үзэл бодолой нэгэдэлэй ...эн — марксизм-ленини...ын суртал мүн болоно.

...үхын шэнэ нэгэдэл бо... совет арад зуу гаран ... яһатаниие, арадуу...нэгэдүүлнэ. Энэ нэгэдэл ... түхэл маягаараа, со...а бүридэлөөрөө онсо ...тэй юм. Эдэ шэнжэ...инь дээрэ дурдагдаа.

...ет арад хадаа комму... байгуулагшадай, ёһо...интернационалистнуудай ...л мүн болоно. Энэ ...эл юугээр тодорхой...жоб гэхэдэ, совет арад бэедээ бүхы юумэеэ үгэлсэнэ, нацинууд мэргэжэлтэдээ андалдана, арад зониинь интернациональна шэнжэтэй болохоһоо гадна, бүхы ажабайдалайнь хэлбэрил иимэ удхатай болоно.

Хүгжэнги социализмын үедэ түүхын шэнэ нэгэдэлэй — совет арадай улам бэхижэхэ үедэ национальна нэгэдэлнүүд байха, хүгжэхэһөө байтагай нацинууд болон арадуудай дэбжэхэ, бэе бэедээ дүтэлхэ үргэн зам нээгдэнхэй гээшэ.

Совет арадай түүхын-социальна үргэн шэнжэтэй үндэһэн дээрэ СССР-эй социалис нацинуудай, арад үндэһэтэнэй хүгжэн дэбжэлтэ, тэдэнэй бэе бэедээ дүтэлхэ ябадал туйлагдана.

Политикын, экономикын, соёл гэгээрэлэй, үзэл сурталай нэгэдэлэй зангилаагаар элдэб наци болон арад үндэһэтэн холбогдон, олон үндэһэ яһатантай нэгэ арад болонги. Энэ ушар хадаа коммунис ёһоор общественые хубилгаха түүхын шэнэ жама ёһон болонхой.

Хүгжэнги социализмын оршон байдалда нацинуудай адли болон тэгшэрхэ ябадал улам түргэдхэгдэдэг хуулитай. Олон үндэһэ яһатантай совет общественый нэгэдэлэй нягтаран бүхэжэхэ хуули ёһондо агуу интернациональна хүсэн бологшо хүдэлмэришэн анги шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг байна. Совет экономикодо, ажахын бүхы һалбаринуудтахи техническэ дэбжэлтэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэдэг индустриин томо томо предприятинуудта хүдэлмэришэн ангиин олонхинь сугларанхай байдаг гээшэ ааб даа. Энэ анги бүгэдэ арадай социалис баялигай албанда хүдэлдэг, совет общественый бүгэдэ ниитын зөөриие ажал хэрэгээрээ арьбадхадаг, бэхижүүлдэг, оронойнгоо экономикын, бэеэ хамгаалха хүсэ баяжуулдаг, коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулхын түлөө тэмсэлэй манлайда ябадаг байна. Совет засагай жэлнүүдтэ хүдэлмэришэдэй тоо зургаа дахин олон болоо, 65 миллион болоторoo олошороо, ороной ажалша зоной хахад хубинь болонхой. Арадай ажахын бүхы һалбарида — промышленность болон транспортда, хангалгын албанда хүдэлмэришэн анги хүдэлнэ. Арад зониие газар нютагуудта зүбөөр хубааарилха хэрэгтэ, Сибирь болон Зүүн зүгэй бэшэ районуудай хэбтэшэ баялигуудые ашаглаха хэрэгтэ хүдэлмэришэд ехэ үүргэ дүүргэнэ. Национальна республиканууд, областьнууд болон округуудта түрүүшын үедэ хүдэлмэришэд тон үсөөхэн байһан һаа, мүнөө арад зонойнь тоодо ехэ һуури эзэлдэг болоо. Үргэн дэлисэтэйгээр индустри байгуулһанай, хото, хүдөөгэй үйлэдбэриин холбоо бэхижүүлһэнэй, бага яһатанай хизаар байһан газартахи ниитын холбооe үргэдхэһэнэй ашаар хүдэлмэришэн ангиин национальна кадрнууд бии болоһон. тэрэнэй олон үндэһэ яһатантай болохо ябадал улам түргэдэһэн байна.

Түүхын шэнэ нэгэдэлэй бэхижэхэ жама ёһон хүдөө нютагай ажалшадые — колхозой таряашадые эрьюулгэдээ оруулалсаһан байна. Коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулга хадаа социалис хүдөө ажахын ашаг үрэ улам ехэдхэһэнэй үндэһөөр үйлэдбэрилгынь хүсэнүүдые хүгжөөхэ ябадал хурдадхана. Иигэжэ хүдөө ажахыда индустриальна аргаар ажал эрхилхэ ябадал улам үргэдэнэ, тэрээндэ оньһон техникэ, электрын хүсэн улам ехээр хэрэглэгдэнэ. Хүдөө ажахыдахи хүдэлмэри улам улам индустриальна шэнжэтэй болоно. Энээнтэй хамта урда сагта үзэгдэдэг байһан гээгдэл усадхагдана, ажалдахи национальна хубаарилга үгы болоно. Коммунизмда орохо үедэ хүдөө ажахыдахи хүн зоной бүридэл ехээр хубилдаг байна. Совхозуудай олошорхотой, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрэ ехэдхэхэтэй хамта, хүдэлмэришэн ангиин аграрна хубинь нэмэнэ, мүнөө эдэнэрэй тоо 9 миллион гаран болоо. Мүнөөнэй хүдөө нютаг ямар бэ гэхэдэ, колхоз болон совхозуудай түб һууринуудта, бригаданууд болон фермэнүүдтэ олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн коллективүүд бии боложо бэхижэнхэй. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй культурно-техническэ эрдэмэй дээшэлһэнэй, үндэр мэдэрэлтэй болоһоной ашаар олон үндэһэ яһатанай хоорондоо эбтэй эетэйгээр, хани харилсан хүдэлхэ эрхэ байдал бии болоһон байна.

Нацинуудай бэе бэедээ дүтэлжэ байһан жама ёһон үшөө ямар юумэндэ харагданаб гэхэдэ, нацинууд хоорондоо кадрнуудаа андалдана, экономическа, национальна районуудтахи интеллигенциин бүридэл интернациональна шэнжэтэй болоно. Түлишэ болон бусад хэбтэшэ баялигые, хүсэнүүдэй нөөсэ хэбтэшэнүүдые арадай ажахын эрьесэнүүдтэ түргэнөөр оруулхатай хамта, үйлэдбэриин шэнэ шэнэ түб газарнуудые олошоруулхатай хамта, нацинуудай хоорондо кадрнуудаа андалдаха ябадал улам түргэдэнэ, барилгын, үйлэдбэриин гол шухала газарнуудта тэдэниие олоор табиха ёһотой бологдоно. Иимэ мэргэжэлтэдые зүбөөр, арадай ажахын эрилтэтэй зохилдуулан хубаарилха эрилтэ партийна органууд болон гүрэнэй эмхи зургаануудай үмэнэ табигдана.

Хоёр янзын социалис зөөриие бэе бэедэнь дүтэлүүлһэнэй, социальна бүридэлые улам нарижуулһанай, хото хүдөө хоёрой илгаае, ухаан бодолой ба бар хүсэнэй ажалай илгаае удаа дараалан усадхаһанай ашаар, нацинууд болон үндэһэн арадуудые улам хүгжөөһэнэй, бэе бэедэнь дүтэлүүлһэнэй ашаар, общественый үйлэдбэриин, оюун бодолой бүхы һалбаринуудта интернациональна гурим ёһоной батажаһанай ашаар совет арадай бүридэл социальна талаараа нэгэн адли болохо хуулитай бшуу.

Совет общественый нэгэдэлые улам бэхижүүлхэ хэрэгтэ Коммунис парти, тэрэнэй экономическа, социальна болон национальна политика ударидахы ехэ үүргэ дүүргэнэ. Пролетарска интернационализмын гурим ёһон хадаа партиин нэгэ гайхамшаг шэнжэ мүн болоно. Интернационализмын ёһоор партимнай байгуулагданхай Манай парти үзэл бодолойнгоо, бүридэлэйнгөө талаар интернациональна шэнжэтэй юм.

Партиин XXIV съезд интернационализмын туг үшөө дээрэ үргэһэн байна. Партиин суртал бодолой хүдэлмэри, арад зониие интернациональна талаар хүмүүжүүлгэ нацинуудай бэе бэедээ дүтэлхэ жама ёһондо туһатай байна. Манай ороной арадуудай хоорондохи холбоонууд үшөө бэхи, үшөө гүн шэнжэтэй болохын, эдэнэрэй интернациональна социалис нэгэдэл үшөө бэхи байхын тулада манай парти бүхы юумэ хэнэ гээд «СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо бэлэдхэл тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дотор хэлэгдэнэ.

Б. САНЖИЕВ,
Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй профессор, түүхын эрдэмэй доктор.

ТОБШОХОНООР...

Биатлоноор мүрысэдэг оронойимнай 70 санашад Удмуртиин ниислэл хотодо сугларжа, «Ижевскиин буу» гэһэн заншалта мүрысөөндэ хабаадалсаа. Эндэ олимпиин наадаанай чемпионууд А. Тихонов, Р. Сафин, И. Бяков, дэлхэйн чемпион В. Маматов гэгшэд Шэтэһээ ошоһон 27-той спортсмен Г. Ковалёв гэгшэдэ шүүгдэшөө. Тэрэ 20 километрэй зайе нэгэ час 18 минута 52 секунда соо (ялын табан минутатайгаар) гаталжа, түрүү һуури эзэлбэ. Эгээл һайн саг — 1.12, 49 секунда Тихонов харуулһан аад, алдуу хэжэ, ондоо хүнэй сагаалса руу буудашархёо.

Киров хото шадар үнгэргэгдэһэн 4х10 гэһэн эстафетэ дамжуулгын заншалта урилдаанда Кировэй областиин суглуулагдамал команда эрхим байба. Мүн 15 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Ярославлиин санашан Е. Зубков түрүүлбэ. Тэрэ зайгаа 44 минута 03 секунда соо гаталһан байна.

Шайбатай хоккей наадалгаар СССР-эй түрүү һууриин эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөн ойро зуурахана болюулагдаба. Юуб гэхэдэ, оронойимнай эрхим команданууд «Известия» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын заншалта уулзалгада бэлэдхэл хэжэ эхилбэ. Эдэнэр декабриин 16-һаа 23 болотор Москва хотодо үнгэргэгдэхэ наадаанда хабаадалсаха болонхой. Мүрысөөндэ ЧССР-эй, Швециин, Финляндиин, Польшын, мүн манай ороной суглуулагдамал команданууд хабаадалсаха юм.

Һара шахуу саг соо амарха манай ороной хоккей наададаг команданууд хилын саанахи оронуудай командануудтай нүхэр ёһоной уулзалга үнгэргэхөөр, холын аян замда мордонхой. СССР-эй суглуулагдамал хоёрдохи командын гэшүүд Канадын хоккейстнүүдтэй хоёр уулзалга үнгэргэхэдөө, хоюуландань 3:2, 8:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараба.

Ороной хоккейн командануудай дунда Москвагай «Спартак» команда 18 уулзалгаһаа дүн хамтадань 29 очкотой түрүүлжэ ябана. СССР-эй чемпион — Москвагай ЦСКА команда эрхимлэгшэдһээ хоёрхон очкогоор гээгдэжэ ябана. Зүгөөр эдэнэр үшөө хоёр наада дутуу үнгэргөөд байхадаа, 27 очкотой болоһон. Гурбадахи һуури 23 очкотой болоод ябаһан Москвагай «Динамо» команда эзэлнэ.

Гимнастикаар зургаан ороной спортсменүүдэй хоорондо Токиодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ олимпиин наадаанай эрхимэй эрхим чемпионка гэгдэһэн Людмила Турищева 38,90 балл абажа, түрүү һуури эзэлбэ. ГДР-эй Карин Янц 38,40 баллтай болоһон байна. Эрэшүүлэй дундаһаа СССР-эй эрхим чемпионуудай нэгэн Николай Андрианов 56,75 баллтайгаар эрхимлэбэ. Тиин манай ороной хоёр спортсменүүд «Тюнити» гэдэг шан Эхэ орондоо асарба.

Америкын Сан-Антонио хотодо шатараар эхилһэн уласхоорондын мүрысөөн дүүрэбэ. Шатаршад Карпов, Петросян, Портиш гэгшэд тус тустаа 10,5 очкотой боложо, түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ. Манай нүгөөдэ гроссмейстер Керес 9,5 очкотой, дүрбэдэхи һуури эзэлнэ. Зүгөөр Кересые Глигорич хүсэжэ магад. Юуб гэхэдэ, тэрэ 9 очкотой аад, хойшолуулагдаһан нэгэ партитай.

Испаниин Пальма-де-Мальорка хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа уласхоорондын мүрысөөндэ Корчной Чехословакиин гроссмейстер Смейкал гэгшэтэй 7—7 очкотой, түрүүшын хоёр һуури эзэлжэ ябана. Бусад шатаршад Георгиу (Румыни) — 6,5, Полугаевский 6 очкотой болонхой.

Баку хотодо эрэшүүлэй дунда ороной түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ 16-дахи наадан үнгэргэгдэбэ. Энэ үдэр Михаил Таль Шамковичые шүүхэдээ, дүн хамтадань 10,5 очкотой, нэгэ хойшолуулагдаһан партитайгаар түрүүлжэ ябана. Мүн энэ үдэр Кузьмин Капенкут, Багиров Жидковые шүүгэ. Гуфельд — Тукмаков, Савон — Разуваев, Григорьев — Бронштейн гэгшэд тэнсэһэн, табан парти хойшолуулагдаһан байна.

(ТАСС).

ЭРХИМҮҮДЭЙ ТУЛАЛДААН

Латвиин ССР-эй Даугавпилс хотодо «Локомотив» бүлгэмэй централльна Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Совет оронойимнай түмэр замшадай 162 боксёр сугларһан байна. Манай Зүүн-Сибириин түмэр замшадһаа 11 боксёр ошоо. Тэдэнэй дунда Улаан-Үдын түмэр замай отделениин 5 боксёр хабаадалсаһанаа, һаяхан бусажа ерэбэ.

Улаан-Үдын боксернүүд Владимир Плюснин, Валерий Орлов гэгшэд бүхы уулзалгануудаа эрхимээр үнгэргэжэ, «Локомотив» бүлгэмэй централльна Соведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, СССР-эй спортын мастерай нормо дүүргэбэ. Мастерта кандидадууд Бардаханов, Петушинов гэгшэд хоёрдохи һуури эзэлээ.

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр транспортын «Локомотив», ЛВРЗ-гэй спортын клубай, «Пищевик» бүлгэмүүдэй хоккеистнүүд хоорондоо наадажа, нэгэ үдэрэй мүрысөө үнгэргэбэ. Эндэ «Локомотив» бүлгэмэй команда ЛВРЗ-гэй спортын клубай, «Пищевигэй» спортсменүүдые 4:3, 2:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараба.

Эдиршүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн наадаанда ЛВРЗ-гэй спортын клубай спортсменүүд транспортын «Локомотив», «Торпедо» командануудые 4:0, 6:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, түрүү һуури эзэлбэ.

Баскетболоор республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөн одоошье дүүрэжэ, эрхимлэгшэд тодорбо. Юуб гэхэдэ, энэ мүрысөөн дүрбэн бүлэг боложо хубаарһан байгаа. Тиин мүрысөөнэй дүн дүрбэн бүлэгэй ямараар наадажа гараһанһаа дулдыдаха байгаа. Бусадай дундаһаа шадамар бэрхээр наададагаараа мэдээжэ болоһон «Труд» бүлгэмэй эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй команданууд түрүү һуури эзэлжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тиин эдэнэр дамжуулгын кубок, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаба.

Б. МИРОМАНОВ.

Саһан хүнжэлтэ хабсагайн хаяада.
П. ЯХНОВЕЦКИИН зураг.

Тольятти городто болоһон ороной түрүү һууриин эзэлхын түлөө мүрысөөндэ Львов городһоо ерэһэн инженер Марта Шуль гэгшэ 19-һөө 12 очко абажа, шатараар 1972 оной СССР-эй чемпион болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шатараар СССР-эй чемпион Марта Шуль хюлгын дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХУРДАНИИНЬ ШАЛГАРБА

Советскэ Союзай Герой Сергей Орешковэй дурасхаалта шанда хүртэхын түлөө зорюулагдаһан мүрысөөн санаар үнгэргэгдэбэ. Мүрысөөндэ хабаадалсаһан спортын бүлгэмүүдэй эхэнэрнүүд 5, эрэшүүл 15 километрэй зайда урилдаба.

Эхэнэрнүүдэй дундаһаа багшанарай, Зүүн-Сибириин технологическа институдуудай санаша басагад Н. Суранова Н. Паначевная хоёрой хоорондо шанга тулалдаан болоо. Зайгаа 21 минута 20 секунда соо гаталһан Сурановынь эрхимлэжэ, нүгөөдэнь хэдэхэн секундаар хойнтожо, фиништэ ерээ.

Мүн эрэшүүлэй дунда үнгэрһэн урилдаанда нёдондо-ной чемпион, СССР-эй спортын мастер Цыбиков хэдэн километрэй зайда түрүүлэнхэй ябаа бэлэй. Харин урилдаанай дүүрэхэ багта республикымнай үнинэй санашан, спортын үнинэй мастер Олег Харитонов түрүүлээд ябаһан Цыбиков, Макиров гэгшэдые 12 секундаар ахижа, түрүү һуурида гараһан байна.

М. БОРИСОВ.

КИРГИЗЭЙ ССР. Республикада национальна спорт дэлгэрүүлхэ талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдажа байнхай. Эндэ национальна спортоор Киргизэй ССР-эй спортын мастерай нэрэ зэргэдэ хүрэтэр спортивна мэргэжэлэй классификаци баталагданхай. Жэл бүри районой зональна областиин ба республикын спартакиадада национальна спортоор мүрысөөн үнгэргэгдэдэг. Һаяхан Беловодская тосхондо зональна спартакиада үнгэргэгдэбэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Оодарыш гэжэ эмээл моритой хүнүүдэй барилдаан. Зүүн гарһаа Кировскэ автобазын жолоошон Дооту Акишев Таласска автобазын жолоошон Медетбек Бейшекеев гэгшэд барилдажа байна. Энэ тулалдаанда Бейшекеев илажа гараа.

ТАСС-ай фотохронико.

ТҮРЭЛХИДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

«Эрдэм» совхозой соёлой байшан һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэн гоёогдонхой. Түгнын дунда һургуулиин багшанарай коллективэй үүсхэлээр эндэ түрэлхидэй конференци үнгэргэгдөө. Аяар 200 гаран хүн эндэ сугларба.

Географиин багша А. Н. Антонова конференци нээжэ, «50 жэлэй туршада хизаар оронойимнай хүгжэлтэ» гэһэн элидхэл хээ. Республика болон аймагайнгаа, түрэл совхозойнгоо хүгжэлтэ тухай үнэншэмэ тоо, баримтануудые дурдан, элидхэлшэ, һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө. Мүн һургуулиин директор В. И. Самсонов, түүхын багша Е. В. Кононова гэгшэд нэмэлтэ элидхэл хэбэ.

Түгнын дунда һургуули анхан түрүүлэн дүүргэһэн хүнүүд түрүүшын комсомолшууд, багшанар эндэ байлсаа.

Иимэ конференци ходо үнгэргэжэ байгаа һаа, һургуулидашье, түрэлхидтэшье аша туһатай байха һэн гэжэ эндэ сугларһан хүнүүд тоолоно.

М. ЦЫРЕНОВ.

Мухар-Шэбэр.

ЭНХИР КРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:

18.00—«Зарево в горах» — телефильм. 18.30 — Үхибүүдтэ мультфильмнүүд харуулагдаха. 19.00 — телепанорама. 19.20 — «Элүүр энхэ» — тележурнал. 19.50 — «Алатаевскитай уулзалга» — телеочерк. 20.00 — «Тосхоной хүнүүд» гэһэн дамжуулга. 20.30 — «Разговор с интервьюером» —уран зохёолой уншалга. 20.40 — «Хүдэлмэришэ нүхэр». 21.10 — Концерт. 21.40 — «Ленин Польшодо»—уран һайханай фильм. 23.10 — «Улаан Дагестанда» — телеочерк. 23.30 — Үдэшын концерт.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Аха дүү арадуудай бүлэ соо» — түрүү бэшэг. СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһололой зүблөөнэй тоосоон. Ажалай ойн баярта зорюулагдаһан туйлалтанууд тухай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Бодомжогүй түсэб» — В. Николаевай корреспонденци. «Ойн баярта — эршэтэ ажал» — суглуулбари.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хүнүүдэй аша туһада» — А. Беляк гэгшын корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: Нютаг нютагай элдэб һонин.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республика доторнай нэгэ бүрхэжэ, нэгэ сэлмэжэ байха. Байгал шадарай аймагуудаар саһан орохо, бусад газарнуудта саһан орохогүй. Баруун-урдаһаа секундын 3—7 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Температура 10—15, Байгалай урда эрьеэр 5—10, хойто, Баргажанай, Хурамхаанай аймагуудта 23—28, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 18—20, үдэртөө 10—12 градус хүйтэн.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

НЬЮ-ЙОРК

ХҮН ТҮРЭЛТЭНДЭ ЖЭШЭЭ БОЛОНО

ТАСС

«СССР — олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн ажалшадай һайн дуранай холбоон — һүүлэй табин жэлэй турша соо дэлхэйн хүгжэлтын түүхэдэ толотомо илалта амжалтануудые бэшээ»,— гэжэ США-гай Коммунис партиин ЦК-гай Политическэ комитедэй гэшүүн Джеймс Джексон «Политикл афферс» журналда бэшэнэ.

Советскэ Союз — жаргалта бүлэ соо элдэб үндэһэ яһатанай түлөөлэгшэдэй эрхэ, сүлөөтэйгөөр ургадаг хүгжэдэг орон.

Ороной национальна бүхы баялиг арад зондонь хабаатай, харин «Холбоото Штадуудтахи бүхы баялигуудай ехэнхи хубинь үсөөхэн миллиардернүүдэй мэдэлдэ байжа, үйлэдбэриһөө ороһон бүхы ашаг олзо капиталистнуудай һабарта ороно», — гээд Джексон, СССР-эй экономическа амжалтанууд тухай хэлэхэдээ, тэмдэглэбэ.

Холбоото Штадуудта үргэн олониитые үсөөхэн хүнүүдэй мүлжэжэ байхадань, харин Советскэ Союзда олон үндэһэ яһатан адли тэгшэ эрхэтэй ажаһууна.

«СССР-тэ ажаһуудаг сүлөөтэй, адли тэгшэ эрхэтэй хүнүүдэй һалбаран хүгжэлгэ Ленинэй һургаалай зохёон байгуулхы мүнхэ хүсэтэйе гэршэлэн харуулна, — гэжэ автор статьягайнгаа түгэсхэлдэ бэшэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Совет эрдэмтэд США-да

ТАСС

Эрдэм, техникын һалбаринуудаар харилсаа холбоо тогтоохо тухай СССР-эй США-гай правительствануудай хоорондо баталагдаһан хэлсээнэй ёһоор, совет эрдэмтэд-океанографуудай делегаци Холбоото Штадуудта ошоод, ороной океанографическа зарим ехэ ехэ түбүүдээр аяншалжа ябана.

Бостон хотодо үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ совет эрдэмтэд үгэ хэлээ. Хара далайн оёорто тодхогдонхой «Черномор» гэжэ научна лабораториин хүдэлмэри тухай, мүн уһанай амитадай ба ургамалай аймагые шэнжэлхын тула совет эрдэмтэдэй хэһэн бусад хүдэлмэри тухай мэдээсэлнүүдые сугларагшад һонирхон шагнаба.

ВАШИНГТОН

«Аполлон» гэһэн программые хүтэлбэрилэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

1975 ондо совет ба американ замбуулинай онгосонуудай хамтын ниидэлгэ, залгалдалга Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондо «замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар харилсаа холбооной хүгжэлтын замда түрүүшын ехэ алхам» болохо байна гэжэ «Аполлон» гэһэн программые хүтэлбэрилэгшэ Р. Петронс, «Юнайтед стейтс ньюс энд уорлд рипорт» журналда интервью үгэхэдөө, мэдүүлбэ.

КАИР

Совет киноискусствын недели

ТАСС

СССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан совет киноискусствын недели Каиртахи «Оперо» гэжэ кинотеатрта нээгдээ.

Кинематографиин талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын орлогшо М. В. Александров түрүүтэй совет киногой хүдэлмэрилэгшэдэй делегацие сугларагшад халуунаар амаршалба.

Совет киногой неделиин үедэ элдэб жанрай кинолентэнүүд харуулагдаха юм. Энэ жэлдэ Карлова Варта үнгэргэгдэһэн кинофестивальда «Хрустальна глобус» гэдэг гол шанда хүртэһэн «Укрощение огня» гэжэ кинофильм харуулалгаар недели эхилбэ.

БЕРЛИН

Э. Хонеккер Р. Арисмендитэй уулзаба

ТАСС

СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер Уругвайн Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Р. Арисмендитэй уулзажа хөөрэлдэбэ. Р. Арисменди СЕПГ-гэй ЦК-гай уряалаар ГДР-тэ айлшалан ерээ. СЕПГ-гэй VIII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ тухай, Европодо эб найрамдал ба аюулгүй байдал тогтоохын түлөө тэмсэлэй гол шухала асуудалнууд тухай Э. Хонеккер Р. Арисмендидэ хөөрэбэ.

Марксизм - ленинизмын, пролетарска интернационализмын ёһо гуримуудые үндэһэ болгон, уласхоорондын коммунис хүдэлөөнэй нэгэдэл, нягта жагсаал бэхижүүлхын тула хамтын хүсэлэл оролдолго гаргаха гэжэ батаар шиидэһэн тухайдаа хоёр партиин хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлээ.

Американ империализмда эсэргүүсэн баатарлигаар тэмсэхэдэнь, манай партинууд социалис Кубые, Вьетнам арадые дэмжэнэ гэжэ Э. Хонеккер, Р. Арисменди хоёр баталба.

ЛОНДОН

Буруушаалгаа мэдүүлнэ

ТАСС

Лондондохи американ посольствын байшангай дэргэдэ хүн зон олоороо сугларжа буһалгаалан, буруушаажа байһанаа мэдүүлбэ. Вьетнамдахи дайе болюуха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ саг дары гар табиха эрилтэ США-гай правительствын урда табихын тула түмэр замшадай национальна профсоюзай түлөөлэгшэд эндэ ерэбэ. Журналистнуудай национальна профсоюзай гэшүүд буруушаалгын буһалгаанда хабаадалсаа.

НЬЮ-ЙОРК

Сернан, Шмитт һара дээрэ бууба

ТАСС

Космонавтнууд Сернан, Шмитт гэгшэдые һуулгаһан «Аполлон-17» гэжэ замбуулинай онгосын Һарын кабина декабриин 11-дэ Москвагай сагаар 22 час 55 минутада Һарын харагдажа байдаг талын зүүн-хойто хубида бууһан байна.

Эвансын һуужа ябаһан онгосын гол хуби селеноцентрическэ замаараа ниидэжэ үргэлжэлһөөр. Ниидэлгын программын ёһоор, Һарын нюруун дээрэ бууһанайнгаа һүүлээр 4 часай үнгэрхэдэ, Сернан, Шмитт кабинаһаа гаража, Һарын нюруу дээгүүр ябаха ёһотой. Тэдэнэр 7—7 часаар гурба дахин кабинаһаа гаража, Һарын нюруу дээгүүр аяншалха.

БРАТИСЛАВА

Г. Гусак КПС-эй ЦК-гай пленум дээрэ үгэ хэлэбэ

ТАСС

КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак Словакиин Компартиин ЦК-гай Пленум дээрэ үгэ хэлэхэдээ, коммунистнуудай бэелүүлхэ ээлжээтэ зорилгонууд тухайда дэлгэрэнгыгээр тогтоһон байна. Уршаг түбэгтэ үйлэ хэрэгүүдэй хойшолонгуудые богонихон болзор соо усадхажа, Чехословакиин ехэ амжалтануудые туйлахадань, КПЧ-гэй таһаршагүй хубинь—Словакиин Коммунис парти ехэ габьяатай гэжэ тэрэ хэлэбэ. Арадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ Словакиин Социалис Республикын туйлаһан амжалтануудые үндэрөөр сэгнээ.

Экономико саашадань хурдан түргөөр хүгжөөхын тула хүдэлмэриин бүхы участогуудта хүтэлбэрилэгшэдэй харюусалга дээшэлүүлхэ шухала гэжэ Г. Гусак хэлээ.

ГАВАНА

С. Альенде Кубада

ТАСС

Албанай хэрэгээр Кубада айлшалжа байһан Чилиин Республикын Президент Сальвадор Альенде Госсенс Кубын Варадеро гэжэ олоной дунда алдаршаһан курортдо хүрэбэ. Революционно правительствын премьер-министр, Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Фидель Кастро тэрээнтэй ябалсаа.

Кубын ба Чилиин гүрэнэй тугуудаар хотын үйлсэ гудамжанууд шэмэглэгдэнхэй байба. «Фидель, Альенде, Куба таанадтай хамта!», «Чилидэ эсэргүүгээр империалистнуудай хэһэн үгэсөөе буруушаанабди!», «Куба ба Чилиин хани барисаан мандаха болтогой!» гэһэн гоё һайхан транспарантнууд, уряа лозунгнууд хаа хаанагүй харагдана.

Аха дүү хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдые хотын олон мянгаад зон халуунаар угтаа.

ХАНОЙ

ИНДОХИТАДТАХИ БАЙЛДААНУУД

ТАСС

Куангчи провинцида, Түбэй хада гүбээлиг газарта, Меконг мүрэнэй адагта, Сайгон шадар болоһон байлдаануудай үедэ Урда Вьетнамай Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүд дахуулнуудай армиин сэрэгүүдтэ шанга харюу сохилто хэнэ.

Хойто секторто шанга тулалдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентствын мэдээсэлэнэй ёһоор, декабриин 1-һээ 10 хүрэтэр Куангчи шадар болоһон байлдаануудай үеэр Арадай сүлөөлэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй подразделенинүүд дайсанай 2300 солдадые хүлһөөнь буулгаһан, 24 ехэ буу, 20 танк, бронемашина һандааһан, американ самолет буудажа унагааһан байна.

Меконг мүрэнэй адагта болоһон тулалдаануудта сайгон сэрэгүүд ехэ гээлтэ хоролтодо ороно. Ноябрь һарын турша соо Шокчанг провинцида болоһон байлдаануудай үеэр патриодууд дайсанай 662 хүниие хүлһөөнь буулгаһан, сэрэгэй хоёр судна уһанда шэнгээһэн, табан автомашина һандааһан байна

Энэ үе соо Бенче провинцида болоһон тулалдаануудта патриодууд дахуулнуудай армиин 1623 солдадые хүлһөөнь буулгаа, 4 судна уһанда шэнгээгээ, 2 самолет буудажа унагаагаа.

ХАНОЙ. (ТАСС). Декабриин 10-да Хатинь, Куангбинь, Нгеан провинцинуудай, Виньлинь зонын хүн зоноор олон һуурин тосхонуудые американ агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд зэрлиг бүдүүлигээр бомбодобо. Энэ үдэр эрье шадарай һуурин тосхонуудые США-гай сэрэгэй корабльнууд буудаһан байгаа.

Эдэ буудалгануудһаа, бомбодолгонуудһаа уламжалан, амгалан зоной дунда алуулһан хүнүүд олон, материальна ехэ гарза хохидол ушаруулагдаа.

Вьетнамай Демократическа Республикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдүүлгэ тунхаглахадаа, США-гай сэрэгэй шэнэ гэмтэ ябуулгануудые эрид буруушаагаад, Хойто Вьетнамай нютагуудые бомбодолгоёо, ДРВ-гэй бэеэ дааһан ба аюулгүй байдалда хоро хүргэһэн бусад харата ябуулгануудаа дары болюулха эрилтэ США-гай урда табиба.

КАБУЛ

Афганистанай премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Афганистанай парламентын доодо палатын заседани эндэ болобо. Шэнэ премьер-министр Муса Шафик правительствын программа мэдүүлгэ хээ.

Ороной дотоодын байдал тухай дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэхэдээ, һүүлэй хоёр жэлэй турша соо ган гасуурай болоһонһоо уламжалан тохёолдоһон бэрхэшээл түбэгүүдые зайсуулхын тула шэнэ правительствын бэелүүлхэ гол зорилгонуудые элирхэйлбэ. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ правительство гол анхаралаа хандуулжа, таряашадые газараар хангахын тула шухала алхам хэхэ байха гэжэ премьер-министр мэдүүлээ.

Афганистан Советскэ Союз хоёрой хоорондохи барисаата, хүршэ ёһоной харилсаан саашадаа хүгжэн бэхижэхэ гэжэ тэмдэглээ.

ПАРИЖ

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөн дээрэ

ТАСС

Вьетнамай асуудалаар Париждахи зүблөөн дээрэ ДРВ-гэй делегацие толгойлогшо Суан Тхюи США-гай делегацие толгойлогшо У. Портертой декабриин 12-то эндэ дахинаа уулзаба. Хоёр делегациин техническэ экспертнүүдэй уулзалга эхилээ. ДРВ-гэй делегациин түсхай советник Ле Дык Тхо, национальна аюулгүйе сахиха талаар США-гай президентын туһалагша Г. Киссинджер декабриин 12-ой үдэһөө хойшо ээлжээтэ уулзалгаяа хэбэ.

ДЕЛИ

Индиин компартиин Национальна соведэй сессиин дүнгүүд

ТАСС

Индиин Коммунис партиин Национальна Соведэй сесси Индиин ниислэл хотодо хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Олон үндэһэ яһатанһаа бүридэһэн социалис гүрэнэй—Советскэ Союзай алдарта ойе үргэнөөр һайндэрлэхыень Индиин Коммунис парти энэ ойе Индидэ һайндэрлэхэ тухай тогтоол дотороо партиина бүхы эмхинүүдые, сеелой харилсаа холбоо хүгжөөхэ Инди-совет бүлгэмэй таһагуудые, ороной ниитын демократическа эмхинүүдые уряалба.

Компартиин Национальна Соведэй шиидхэбэриин ёһоор, Совет гүрэнэй түүхэтэ ойн хүндэлэлэй митингнүүд, демонстрацинууд, суглаанууд декабриин 21-һээ бүхы орон дотор үнгэргэгдэжэ эхилхэ.

Вьетнамдахи дайе болюулха, Индохитадта амгалан байдал һэргээхэ уряа КПИ-гэй Национальна Соведэй сесси дээрэ һайшаан абтаһан документнүүд дотор хэлэгдэнэ. Империалис ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүү, эб найрамдалай ба национальна сүлөөрэлгын түлөө вьетнам арадай баатарлиг тэмсэлтэй һанал нэгэтэй байһан тухайдаа Индиин Компарти элирхэйлнэ.

КАМПАЛА

Угандын правительствын шиидхэбэри

ТАСС

Германиин Демократическа Республикатай Угандын Республика дипломатическа харилсаа тогтоохые хүсэнэ гээд президент Иди Амин мэдүүлбэ. Угандын радиогой мэдээсэлэнэй ёһоор, хоёр орон элшэн сайдаа эльгээлсэхэ юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

РИМ

ГДР-ые мэдэрхын түлөө

ТАСС

Италиин парламентын гэшүүд—200 депутат ба сенатор хамтын мэдүүлгэ тунхаглахадаа, Германиин Демократическа Республикые Италиин дары түргөөр мэдэрхын, хоёр ороной хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоохын түлөө һанамжаа дурадхаба.

Европын аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар һаядаа зарлагдаха зүблөөн социальна ондо ондоо байгуулалтатай оронуудай амгалан тайбан наар харилсан оршохо ёһо гуримуудта үндэһэлһэн түүхэтэ шэнэ үе сагай эхи табиха байна гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Германиин хоёр гүрэнэй ООН-до орохын, Германиин Демократическа Республикые бүхы оронуудай дары түргөөр мэдэрхын тулада таарамжатай эрхэ байдал байгуулхадаа гэжэ мэдүүлгын авторнууд тэмдэглэнэ.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-54 приёмная — 54-93, зам. редактора — [illegible], зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-[illegible], культуры и школ — 60-21, писем в рабселькоров — 67-[illegible], информации — 34-05, общественная приёмная — 56-[illegible], машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Типография управления поделам издательства, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР   Н-21598.   Заказ № 14[illegible]